Anul VII. Arad, Sâmbătă, 17/30 Maiu 1903 Nr. 90

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-utcza nr. 20.

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 „
pe 1/4 an . . . 5 „
pe o lună . . . 2 „
N-rii de Duminecă pe an 4 coroane.
Pentru România și străinătate pe an 40 franci.
Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-utcza nr. 20

INSERȚIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

Anul VII. Numĕr de Duminecă Nr. 20

CÂT NE COSTĂ OBSTRUCȚIA?...

Aproape de un an ține deja obstrucția. Și nu doară în interesul țării, ci pentru-că câți-va kossuthiști gălăgioși și-au pus de gand să împedece mersul pacinic al mașinăriei de stat. Sub influența teroristică a acestor deputați, întreg partidul independent a intrat în luptă, obstruând ședință de ședință, așa încât dieta țării nu e în stare să resolve nici chiar agendele curente, să voteze budgetul, transacția, contractele vamale și alte legi de vital interes pentru țeară.

Și resultatul acestei neactivități de un an? Ni-l arată »Hazánk« în numĕrul sĕu dela 26 Măiu n.

»Transacția nu e încheiată, și urmarea acestei stări nesigure e, că pe când după prima transacție capitalurile străine întrau șiroae în țară, acum au încetat cu desăvîrșire. Pe când celelalte state toate au făcut conversiuni avantajoase, noi am rĕmas cu datoriile noastre pe loc. Creditul nostru stă cu 2% mai rĕu decât creditul Americei, cu 1% mai rĕu decât al celoralalte state, și cu 1/2% mai rău decât chiar și creditul Italiei! *Și asta nu din cause reale, ci numai în urma stării noastre politice nesigure«.*

E în adevĕr un trist resultat! Chiar și în casul dacă n'am fi reușit să facem o conversiune a datoriei de stat mai favorabilă decât Italia, totuși am fi putut cruța 1/2 %. Va să zică numai obstrucția e de vină, că interesele ce le plătim nu sunt cu 1/4 sau 1/8 % mai mici. Perderea asta, urcându-se datoria noastră de stat la suma de 6000 miloane, face la an 60, respective 30 milioane coroane.

Și articolul continuă să arete celelalte perderi ce trebue să le îndurăm din causa obstrucției. Abstrăgênd dela împrejurarea că toți banii aceștia merg în străini, fără să avem noi ceva folos din ei, nici creditul nostru personal nu s'a îmbunătățit. Camăla a rĕmas cea vechie, tot în urma nesiguranței politice în care trăim.

Dar mai avem și alte perderi. Contractul vamal cu Sêrbia nu s'a putut abzice la 1 Ianuarie. Urmarea e: că la fiecare majă metrică de grâu perdem 75 cr., la fiecare majă de ovĕs aproape 50 cr., *ceea-ce nu s'ar fi întâmplat dacă la vreme am fi putut abzice contractul vamal cu Sêrbia. Ce-i drept numai cu 1 Ianuarie 1904 s'ar fi urcat vama pentru productele din Sêrbia dela 75 cr. la 1 fl. 50 cr., dar împrejurarea asta negreșit deja de pe acum ar fi influințat prețul bucatelor, ridicându-le prețul încă înainte de 1 Ianuarie.*

Acum în urma obstrucției, în vigoare e încă tot tariful vamal vechiu așa încât nu numai prețul bucatelor din ăst an, dar și a celor din anul viitor e scăzut.

Și paguba asta pe lângă o producțiune de 40 milioane măji metrice de grâu și orz face 40—60 milioane coroane, cari bani toți în punga străinilor întră.

Obstrucția câtor-va gălăgioși a adus dară asupra țării o pagubă de nenumĕrate milioane, perderi grele pentru fie care econom, care trăiește din rodul bucățicei de pământ ce-o posedă. Și cei cari sunt causa la astă, mai au îndrăsniala să se mândriască că vor binele țării, că luptă pentru drepturile poporului!

Halal de așa luptători!

Kossuth la Beiuș. *Duminecă în 23 Maiu n. agenții kossuthiștilor au adunat la Beiuș mulțime mare de popor pentru a-i prezenta pe Francisc* Kossuth *și pentru a mai face cu el puțina școală politică. Peste 2000 țĕrani români au tabărit cu această ocasiune pe piața Beiușului. Kossuth a venit dela Pesta însoțit de ablegatul cercului* Bartha *Ferenz și de alți 4 ablegați 48 iști. Dela gara orașului până în piața a fost dus de contele (polon) din Câmpani,* Stadniczky *în trăsură cu 4 cai și încunjurat de un banderiu de călărești maghiari din Ujlak. A vorbit poporului despre birurile cele grele, despre nouele proiecte de legi militare și și-a exprimat părerea de rĕu, că nu știe vorbi românește. Poporul l-a aclamat cu „să trăiască" și „éljen". După Kossuth a vorbit deputatul* Nessi *Pál și* Bartha *Ferencz, apoi ca tălmaciu de limba românească a vorbit o calfă de barbier, un stud. jur. jidov și un tinĕr gazetar dela „Mg. După vorbirile din piață a urmat banchet, dela care funcționarii publici și așa numita elită a orașului Beiuș au lipsit cu desăvîrșire. Seara a fost teatru unguresc și bal pentru incendiații din Bunteștі.*

Kossuth și consoții au plecat veseli din Beiuș, că earăși și au jucat bine rolurile, că au făcut o nouă cucerire în inima poporului român. Intr'adevĕr sĕrmanul popor așteaptă acum cu și mai mare dor sosirea inginerilor Kossuthiști pentru a le împărți munții, pădurile și latifundiile domnești... Ear organele administrative: solgabirii, notarii, apoi advocații, prefesorii, protopopii, preoții învĕțătorii și toți naționaliștii români admiră istețimea, cu care lucră în organisarea de model a partidului kossuthist într'un ținut aproape curat românesc. Toți se gândesc cu duioșie la vremurile, când poporul român din acest colț de țară trimitea deputat cu program național românesc în Dieta țĕrii. Admiră, ... se gândesc *și ... apoi* pace...

Bancă nouă în Timișoara.

Să știe, că adunarea generală a institutului „Timișiana" din anul curent n'a mai reflectat la serviciile lui P. Rotariu și Dr. Tr. Puticĭ, căci acești domni s'au dovedit de incapabili de conducerea institutului și rîvnitori numai după interese personale.

Cei-ce cunosc împrejurările din Timișoara și jur știu foarte bine, că ce a însemnat pentru Dr. Tr. Puticĭ a fi membru în direcțiunea „Timișianei"; partea cea mai însemnată a influinței sale s'a basat pe bancă și acum la dispositiune, e natural, că își deplânge influința perdută.

Nici n'a trecut însă bine adunarea generală a „Timișianei" și pressa locală — toată străină — a vestit cu multă bucurie că pentru balansarea „ultraiștilor" dela „Timișiana" românii cu sentimente patriotice maghiare din Ungaria de sud la inițiativa protopopului Dr. Tr. Puticĭ vor înființa o bancă nouă „românească" în Timișoara.

Nu era secret, că Dr. Tr. Puticĭ e foarte cătrănit pe acționarii „Timișianei", și că dînsul numai prietin al institutului acestuia nu este; condus de atari sentimente cât și de dorul de a-și recăștiga puterea perdută și a mai putea da împrumuturi din banii altora, dînsul s'a și pus să-și facă bancă.

Pe ziua de 21 l. c. a convocat o conferință în Timișoara cu scopul de a înființa banca nouă. Invitați au fost mulți, dar la conferință s'au presentat numai 18 preoți, cari din motive de subordinațiune rĕu înțeleasă n'au voit să refuze invitarea protopopului; firește, că a fost de față și exdirectorul de bancă P. Rotariu și advocatul de aici al „neamurilor" Dr. V. Mezin.

S'a decis înființarea unei bănci, care să poarte numele „Păstorul", cu un capital social de 200.000 cor împărțit în 500 acțiuni à 400 cor.

Dacă înființarea unei asemenea bănci ar fi o necesitate economică și națională în Timișoara, nisuințele lui Dr. Tr. Puticĭ nu s'ar putea combate, căci numai laudabile ar fi. Lucrul însă nu stă așa, ci chiar invers.

„Timișana" are un capital social de cor. 560.000, ear fonduri de reservă peste cor. 84.000, capital propriu deci peste cor. 644.000, depuneri peste cor. 1.115.000; cu această forță materială precum și cu însemnatul credit de reescompt ce-i stă la dispositiune poate satisface toate recerințele economice-finanțiale ale poporului nostru din întreg comitatul Timiș, cum de fapt să și întîmplă, căci activitatea acestui institut să estinde afară de teritorul acestui comitat și în comitatele Torontal și Caraș-Severin.

Apoi trebue să se mai iee în considerare și aceea, că locuitorii din aceste părți au decăzut materialminte, prin urmare acuirarea unei clientele noue și sigure e imposibilă, căci numai în Timișoara există 18 bănci, între cari unele foarte puternice, ear provincia e inundată cu atâtea institute de bani, încât aproape tot a doua comună își are banca sa privată și reuniunea sa de credit înființată de organele administrative ale statului.

Judecând acum obiectiv și calm lucrurile, înființarea unui nou institut de bani în Timișoara este o absurditate și un asemenea institut de bani în lipsa tuturor condițiunilor de viață sănătoasă ar fi un fĕt mort deja la nașterea sa

Fundatorii „Păstorului" au fost totdeauna oameni precauți, când e vorba de punga lor; dênșii la astfel de întreprinderi nu s'au angajat nici când materialminte cu mai mult decât cifra minimală; la „Timișana" Dr. Tr. Puticĭ a avut totdeuna numai atâtea acții, câte s'au recerut ca să poată fi membru în direcțiune; dînșii nici la „Păstorul" nu se vor prea angaja cu banii lor, ci vor căuta banii altora spre păstorire; toată speranța lor este în averile bisericești din tractul Timișorii, căci oameni reali, cari știu cât de greu să câștigă banul, nu-și vor încredința avutul lor unor egoiști și nepricepuți în chestii de bancă

Incât „Păstorul" protopopului Dr. Tr. Puticĭ nu-și va fi dat sufletul deja la nașterea sa, *atragem atențiunea Veneratului Consistoriu, ca se vegheze bine asupra averilor bisericești din tractul Timișorii,* să nu conceadă, ca cu periclitarea lor aceste averi — fie în formă de acții, fie în formă de depuneri — să ajungă păstorite de niște oameni nepricepători de causă, cari numai după interese personale vêneazā, ear celor praticular interesați le recomandăm o deosebită precauțiune ca să nu se căiască, când va fi prea târziu.

De ce protot. Dr. Puticĭ n'a făcut bancă până acum? și dacă o face acum, de ce nu o face din ai sĕi bani?

Tot lucrul păstorilor dela „Păstorul" se reduce la căpătuială, diurne, tantieme, interese personale și influință câștigată toate cu banii periclitați ai altora.

La o astfel de întreprindere oameni buni și reali nu se vor da de unelta egoiștilor.

„Die Unterdrückung der Slovaken durch die Magyaren."

»Oprimarea slovacilor prin maghiari«! Așa sună titlul unei broșuri ce ne-a sosit azi la redacție. Vorbește de prigonirile ce au să le îndure slovacii din Ungaria, de încercările de maghiarisare, de șovinismul maghiar, documentând pas de pas cele spuse cu date.

Pe 78 pagini, în XIV capitule se ocupă cu: Popoarele și țara. — Ideea de stat maghiar. — Școlile. — Bisericile. — Comitatele. — Judecătoriile. — Vieața socială. — Literatura. — Maghiarisarea numelor și urmărilor lor.

Autorul ajunge la conclusia că: ***„Ungaria e țara anarchiei și a volniciei".*** Din lipsă de spațiu nu putem de-ocamdată da din broșura asta interesantă o dare de seamă mai lungă, vom face-o însă în curînd, dând în traducere capitolele mai însemnate. Și până atunci dăm apelul ce-l adresează către Europa civilizată:

Apelăm la umanitatea Europei întregi!

Maghiarisarea prin *brutalitatea* sa e *unică* în felul ei în Europa intreagă. E spectacolul cel mai abominabil și spectacolul ăsta se petrece în *inima* Europei. Maghiarii încearcă din rĕsputeri s'o ascundă, pentru tăinuirea adevĕrului trist spesează sume enorme (prin subvenționarea presei din patrie și străinătate), statul austro-ungar îi apără, *dar cu toate aceste rĕmâne adevĕr, că brutalitatea maghiară* ***nu*** *e fenomen* ***european****, că e o* ***rușine,*** *ba chiar o* ***primejdie*** *pentru Europa întreagă...*

... Cerem ajutor pe seama celor cari *sufer*, cerem un semn de protestare în contra opresorilor volnici, ajutor pentru cei oprimați. Fie-care națiune are profeți sinceri ai umanității; acelora le sună în rîndul întâi strigătul nostru după ajutor.

„Gândiți-vĕ, ajutați"!.

Lupta dela Dobra.

Insufleţirea poporului. — Candidatul român Dr. Vlad. — Vorbitorii Russu Şirianu, Dr. Alex. Vajda de Voevod, Dr. V. Bontescu, Dr. N. Comşa şi Ioan Moţa.

— Raport special. —

Dobra, 28 Maiu.

Azi s'a ţinut aici o adunare electorală cum nu s'a mai pomenit. Români din toate satele tractului *Dobra* şi *Ilia* (peste 80 sate) au grăbit să asculte glasul inimoşilor luptători români cari au desfăşurat steagul naţional cu atâta bărbăţie. Pela orele 10 pieaţa mare şi curtea bisericii era plină de Români, îmbrăcaţi de serbătoare şi veseli, că în sfîrşit li-s'au arătat şi lor fruntaşii români cari să-i povăţuiască şi să-i mântue de rele.

E de neînchipuit însufleţirea şi dragostea cu care ţeranii români înconjoară pe *domnii nostri*, cum le zice fruntaşilor.

La orele 2 toţi Românii s'au strâns în „Pavilionul Opreanu", în mijlocul unei grădini prea frumoase lângă valea cu moara cea mare. Ploua, dar toţi suntem adăpostiţi în pavilion, unde până la orele 3½, când se deschide adunarea, ne cântă lăutarii şi corul meseriaşilor din Dobra, condus de învăţătorul Roşu. Redactorul Russu Şirianu este printre popor şi de pe înălţimea tribunei într'o vorbire înţeleasă de popor arată care sunt drepturile fiecărui cetăţean şi cum nimeni nu are drept — fie chiar fibirău ori solgăbirău — să siluiască voinţa poporului, ci *ori care Român are drept să voteze pe cine vroieşte.* Tot în mijlocul poporului este şi *Vraciu*, (dela „Graniţerul"), care însufleţeşte poporul.

Se cutremură vězduhul de strigătele „trăiască" ale Românilor când vin protopopii *Morariu* din Dobra, şi *Oprea* din Ilia, în fruntea preoţilor şi învăţătorilor lor.

In cuvinte bine simţite, zise la inima fiecăruia, protopopul *Morariu* mulţumeşte celor cari în număr aşa de mare au venit la adunare. Arată însemnătatea acestei zile de redeşteptare naţională, căci abea mai ţine cineva minte când au mai ţinut p'acolo Românii sfat politic.

Propune, ear adunarea primeşte de president al său pe proprietarul *G. Munteanu*, vice-presidenţi pe *P. Hadan, O. Budoiu, L. Lasleu, N. Goştae*, notari pe *T. Roşu* şi *G. Şuiaga*, ear membrii în comitet alţi 80 de alegători fruntaşi.

După ce cu o însufleţire mare adunarea hotăreşte ca la alegerea dietală va lupta pentru reuşita lui *Dr. Vlad* Aurel, zece fruntaşi se duc să-l poftească a-'şi ţine vorbirea.

E de nedescris însufleţirea cu care e primit *Dr. Vlad.* Mulţi lăcrimează de bucurie, că aşa sărbătoare naţională sunt vre-o trei zeci de ani de când nu s'a mai văzut p'aici.

Dr. Vlad ţine o cuminte şi caldă vorbire, arătând cum pe temeiul programului *naţional* doreşte de a lupta în dietă şi pretutindeni, pentru binele obştesc.

Russu Şirianu ţine o înflăcărată vorbire, spunând că Românimea întreagă priveşte acum asupra dobrenilor, cari dacă vor alege pe Dr. Vlad, cinste mare vor câştiga numelui românesc.

Dr. Victor Bontescu d'asemeni, în cuvinte pătrunse de o căldură ce par'că se împrăştie în inima tuturora, îndeamnă pe alegători să-şi dea votul pentru Dr. Vlad.

Dr. Al. Vajda de Voevod vorbeşte pe aceeaşi coardă, înflăcărând poporul şi povăţuindul să stea umăr la umăr şi să lupte pentru isbândirea Românilor.

Dr. N. Comşa vorbeşte arătând că unde-i unul, nu-i putere, unde-s doui puterea creşte... Români fiţi una, fiţi bărbaţi, luptaţi cu vitejie ca urmaşii vostri să binecuvinte ţărina voastră, — a încheiat.

Ioan Moţa se îndreptează cu vorbirea sa îndeosebi preoţilor, ca ei să fie în fruntea turmei cuvîntătoare.

Protopopul I. Morariu mulţumeşte tuturora de dragostea ce au arătat-o şi îndemnând pe toţi la luptă dreaptă, închide adunarea.

Russu Şirianu mai vorbeşte încă poporului nainte de despărţire, îndemnând pe toţi să fie trezi, să nu se lase momiţi ci să lupte cu aşa voinicie, ca **Dr. Vlad să fie ales**, şi străinilor, precum *şi uneltelor lor nemernice să le peară pofta de a mai umbla să câştige votul Românilor.*

Luând în fruntea noastră pe *Dr. Vlad.* am pornit apoi cu toţii până în pieaţă, de unde ni-am împrăştiat spre casă.

Unguri puţini câţi sunt p'aici, priveau uimiţi văzând puterea românească. Bietul Farkaş, Ungurul din Deva, omul stăpânirii crude, n'a avut cui să ţină vorbire, ci l'au ascultat, la birtul cel mare, numai câţi-va ţiflindari şi nişte birae slabe aduse de căpăstru de nişte notari şi mai slabi.

Suntem în credinţă tare că *Dr. Vlad va fi ales.*

„Telegraful Român" despre alegerea din Dobra.

Eată cum scrie „Telegraful Român", *foaia I. P. S. Sale Mitropolitului dela Sibiiu, depre candidatura dlui* Dr. Vlad:

„Ne-am bucura mult, dacă lupta în care au intrat alegătorii români din cercul electoral al Dobrei, va fi încoronată de succes. *Candidatul lor e omul care 'şi va şti face datorinţa în parlamentul ţării, aşa cum pretind interesele mari ale poporului român din patria aceasta.*

Dar chiar dacă nu s'ar ajunge resultatul dorit, dacă alegătorii români din cercul Dobra n'ar eşi învingători din lupta electorală în care au intrat: un resultat frumos *moral* aşteptăm totuşi cu siguranţă dela intrarea lor în activitatea politică.

Candidatul naţional român din cercul Dobra, — şi cei-ce vor mai păşi în urmele sale, — au să explice poporului român, că dreptul electoral e un drept sfânt, care nu pe plată, ci conform convingerii, şi conform intereselor sale propriî trebuie dat.

Şcoală trebue să facem cu poporul în direcţia aceasta, şi dacă numai atâta am făcut, destul de mare e folosul ce ni-'l va aduce activitatea politică.

Mai ales deci din acest motiv *salutăm începutul ce s'a făcut la Dobra, şi dorim ca lupta inaugurată să fie încoronată de succes desăvârşit. Ear pentru a putea fi încoronată cu succes, datori sunt toţi alegătorii români din cerc să facă zid puternic în jurul candidatului lor naţional,* **dându-şi votul numai pentru el.** *Sperăm, că aşa va fi.*

Informatorii presei din Germania.

Berlin, 25 Maiu.

Inaintea judecătoriei de aici se va pertracta la 27 Maiu n. un interesant proces politic, care ne atinge şi pe noi naţionalităţile din Ungaria, dat fiind că pricina o suntem noi. Fondul procesului sunt prigonirile ce le îndură naţionalităţie din partea Maghiarilor. Piritorul e foaia conservativă „*Post*", piritul foaia naţională „*Eisleber Zeitung*". „*Post*" publicase mai mulţi articoli, ţinuţi în contra saşilor din Ungaria. „*Eisl. Z.-g.*" s'a grăbit să şi facă glosele: „*Post*" e organul conservatorilor liberali, e dară o foaie naţională. Cu toate aceste însă, în vremile din urmă aproape cu îndărătnicie publică articoli, în cari — fără ori ce sfială şi simţ de obiectivitate — e apărată politica de oprimare a „sistemului dominant" din Ungaria. Scriitorul articolului nu se sfieşte să atace Saşii din Ungaria, cari îşi apără — în mod legal! — limba, şi să i presinte lumii mari de trădători de patrie, denunţându-i totodată şi guvernului ungar, care s'a şi folosit de articolii acestei foi, presentându-i drept părerile unei „foi din Berlin cu mare influinţă".

D'aci apoi polemică vehementă între cele două foi nemţeşti. Şi resultatul? S'au constatat lucruri d'un deosebit interes. Inainte de toate, că articolii apăruţi în „*Post*" şi daţi drept „păreri redacţionale" sau „corespondenţe originale", erau furnisaţi de biroul de corespondenţă din Budapesta „*Hungaria*"; că „Hungaria" după-ce apărea v'un articol trimis din partea ei la „Post", îl reproducea drept părerea acelui ziar. Dar „*Eisl. Z-g*" descoperi şi autorul acestor articoli! E un ovreiu din Rusia, ceva *Bernhard Stern*. Din Viena trecu în Germania, şi d'acolo la Constantinopole, trimis din partea ziarului „*Berliner Tageblatt*". Aici a incomodat guvernul în aşa măsură, că — more patrio! — guvernul îi dădu o rentă anuală sub condiţia, că va părăsi Constantinopolea şi nu va mai pune piciorul pe pământ turcesc. Veni la „Pester Lloyd". Apoi cumpără biroul „Hungaria". In calitatea de proprietar al acestui birou primeşte la an din partea ministrului ungar o „subvenţie" de 4000 cor. şi din partea ministrului de externe tot 4000 cor. In schimb are să influenţeze presa din Germania.

Acest *Stern* a scris în Austria pe sama celor mai multe foi, liberale, opoziţionale şi ovreieşti. „*Eisl. Z-g*" îi reproşa la „*Post*", că a reprodus fără ori ce reservă articoli veniţi dintr'un isvor atât de dubiu, ear „*Post*", simţindu-se cu musca pe căciulă, începu să 'njure; „*Eisl. Z g*" răspunse, şi d'aci apoi pira.

Una s'a ajuns însă. „*Post*" nu mai publică „corespondenţe originale", şi peste toţ, d'atunci întreaga presă germană numai cu cea mare reservă primeşte articoli veniţi din Uagaria. Nu în zadar s'a plâns dară ministrul-preşedinte ungar, că presa din Germania nu mai e „aşa gata de servicii", ca până acum.

P'aci s'aşteaptă cu multă nerăbdare sfîrşitul acestui proces de lămurire.

Spicuiri din „Magyar Szó".

Fostul organ alui *Bánffy*, azi ajuns în mâna ovreilor, are o rubrică specială „nemzetiségi tulkapások" în care se ocupă cu noi naţionalităţile. Aşa în numărul 125 pe două coloane întregi se ocupă special de noi românii, înregistrând câte absurdităţi toate.

Sub titlul „*Zonázó püspökök*" scrie că Esc. Sa mitropolitul Blajului Dr. *Victor Mihalyi* şi Il. S. noul episcop al Lugojului *Dr. Vasile Hossu* d'o săptămână, sub pretecstul că fac „vizitaţii canonice", cutrieră satele Ardealului „luminând" poporul, cât de blăstemaţi sunt socialiştii, şi că numai dela programa naţională românească poate veni mântuirea!

Sub titlul „*Activiştii demascaţi*" se ocupă cu alegerea dela Dobra şi ne spune că „Gazeta Transilvaniei" i-a demascat pe Dr. Vlad şi soţii. „Fără sfială o spune foaia românească, că dl Vlad şi soţii sei de principii sunt profeţi falşi şi numai d'aceea au îmbrăcat haina de activişti, ca să-l căpătuiască pe dl Vlad cu plata de deputat". — Nu, aşa de... de sfruntat nici chiar „Gazeta" n'a schimonosit adevărul!

Sub titlul „*Porhintés*" îi trage o straşnică lecţie guvernului, care s'a lăsat sedus de „*Albina*" dela Sibiiu. Zice anume, că „*Albina*" în vremile din urmă s'a dat pe politica de cameleon, dând ajutoare mai multor şcoli, fără deosebire de confesie şi naţionalitate. Ministrul i-a mulţumit acum institutului. „M. Szó" nu se miră de asta cum păcate s'ar şi mira! maghiarii sunt doară o naţiune de cavaleri, — dar se miră cum s'a lăsat ministrul de culte păcălit de o bancă valahă.

Sub titlul „*Börtönben*" reproduce din „Trib. Pop." ştirea că *dl Victor Lazar* fostul redactor al „Foii *Poporului*" din Sibiiu şi-a început osânda în Seghedin. O reproduce, şi nu face nici un comentar *Bre, bre, Moritz-leben.*

DIN ROMÂNIA.

Monumentul I. C. Brătianu. Comitetele naţional-liberale din toate judeţele au fost rugate a comunica comitetului de iniţiativă pentru ridicarea monumentului I. C. Brătianu, cel mai târziu până Vineri 16 curent, — numele persoanelor delegate a asista la sărbarea inaugurărei ce se va face Duminecă 1 curent, orele 10 şi jum. dimineaţa.

Au fost rugaţi, de asemenea, d-ii senatori şi deputaţi, cari voesc a lua parte la această sărbare, să comunice dorinţa lui comitetului, spre a li-se reserva locuri.

•

Procesul de şantagiu al „Adevărului". Nişte ovreiaşi din jurul fostei socialiste „*Adevărul*" încercaseră mai an trecut să scoată dela d-nul *N. Basilescu* prof. universitar, parale, ameninţând că caz contrar vor da pe faţă manoperile sale în afacerea întreprinderii „*Bucureştii noi*". Dl *Basilescu*, simţindu-se nevinovat, a pornit în contra lor proces de şantaj. Tribunalul a pus acum sub acusă pe doi dintre acei ovreiaşi, pe *I. Bercovici* şi *Z. Dumitru* cari în curând îşi vor primi dară pedeapsa meritată.

*

Sfinţire de biserică. Luni, I. S. S. Mitropolitul Primat va sfinţi, în prezenţa MM. LL. Regele şi Regina, biserica din Sinaia, restaurată de curând.

•

Carte interesantă. Sâmbătă 16/3 curent va apare în volum prima parte din lucrarea intitulată: „*Din cuvântările şi scrierile lui I. C. Brătianu*", lucrare care se tipăreşte cu ocasia inaugurărei monumentului mareluî bărbat de Stat.

Volumul va conţine peste 500 pagini şi se va vinde cu 3 lei exemplarul.

In curând va apare şi a doua parte din această lucrare.

ULTIME ŞTIRI.

Gimnazist agitator!

Zagrab, 28 Maiu. Tribunalul din aici l'a osândit azi pe studentul din clasa V-a gimnazială *Iancu Polics* la 3 luni închisoare grea *pentru delictul agitaţiei*. Polics afarmativ ar fi agitat mulţimea, — cu prilejul demonstraţiilor dela 30 Aprilie, — să elibereze demonstranţii deţinuţi de poliţie.

Complot contra Regelui Serbiei.

Viena, 28 Maiu. *In Serbia situaţia se complică. Nemulţumirile cresc din în zi, ear acuma lucrurile au ajuns departe.*

După o veste, pe care o aduce Münchener Neueste Nachrichten, poliţia din Belgrad a descoperit un complot pentru omorirea regelui Alexandru.

Ucigaşii trebuiau să fie doui muntenegreni, dar aceştia nu erau decât unealta criminală.

Poliţia posedă dovezi şi documente importante şi se zice că multe persoane sus puse ar fi implicate.

Se prevăd, ca iminente, arestări, cari vor face mare senzaţie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ceva la recompensele sau premiile şcoaleĭ poporale.

Intre mijloacele positive ale educaţiuneĭ se numără şi recompensele sau premiile şi se consideră de mijloace positive, fiind-că prin ele eleviĭ se îndeamnă spre bine, spre o muncă maĭ intenzivă.

Despre aceste premiĭ s'a scris în diferite reviste didactice şi se va maĭ scrie încă, de oare-ce chestiunea nicĭ până azĭ de o definitivă soluţiune — fie într'un chip sau altul — nu s'a apropiat.

Aşa unĭ pedagogĭ sunt pe lângă, iar alţiĭ *contra* distribuireĭ premiilor. Ceĭ dintâiu îşĭ motivează părerea cu aceea că recompensând pe un elev sau altul pentru *diligenţa*, purtarea sa ş. a. prin aceasta facem să-şĭ împlinească şi cu maĭ mare zel datorinţele sale, predispunându-l totodată pentru acţiunĭ utile şi nobile, — aceşti alalţĭ în ă pe motivul, că decernerea premiilor nu se poate esecuta totdeauna cu suficientă îndemânare şi într'un mod nimerit de o parte iar de alta fiind-că elevul „momit" cu premiile, ca să devină cât maĭ des împărtăşit cu asemenea „darurĭ", prin o simulaţie: sui generis — ia refugiu la vicleuie şi înşelătorie, nisuindu-se a se arată în faţa învĕţătoruluĭ, că de ce sentimente nobile şi porniri bune e cuprins dînsul; pe când precum se învederează din acestea şire, internul luĭ nu e dominat decât de pornirĭ rele pe carĭ tinde a şi le validita îndată ce învĕţătorul dă dosul. Pentru aceea dar' aceştĭ din urmă le consideră de nişte lucrurĭ, carĭ cumpănite cu toate nuanţele lor, maĭ mult stau în contradicţie cu menţiunea sau scopul urmărit şi resp. maĭ mult strică decât contribuesc la promovarea învĕţămêntuluĭ.

Stând lucrul astfel apoĭ fiecare dintre noĭ cu atât maĭ vîrtos îşĭ poate spune cuvîntul, fie într'un chip sau altul de vreme ce motive aflăm şi ici colo!

Eu încă ca om cu părerile mele individuale sunt pe lângă aceea că dar premii să se distribue elevilor, dar la distribuirea lor să fim cu cea maĭ mare băgare de seamă, — ceea-ce e a se înţelege astfel: când vine rîndul premiăriĭ să căutăm că pe cine şi cum avem a-l premia, va să zică: fie-care să fie premiat în proporţia merituluĭ, adecă pe cel diligent şi cu conduită bună îl vom premia în locul prim, al doilea etcetera, pe când ceĭ leneşĭ şi trândavĭ ca recompensă sigur vor să primească dojana şi înfruntarea noastră, spunêndu le totodată, că până nu-şĭ vor împlini datorinţele cum se cuvine unuĭ şcolar bun, nu vor fi iubiţĭ şi stimaţĭ de nimenea şi că numaĭ silguinţa şi stăruinţa continuă a elevuluĭ pot fi luate la considerare la premiare.

Felul premiăriĭ difere; aşa uniĭ decernu cărţĭ, alţiĭ covrigĭ şi zaharicale.

Căutând puţin acĭ ca oamenĭ de şcoală, natural vom zice, că între acelea premiĭ maĭ nimerite sunt cărţile, de sine înţeles: scrise amĕsurat gradului de pricepere al copiilor.

Intrebând însă pe un elev, cumcă dintre menţionatele premiĭ, ce ar accepta el maĭ bucuros, — sigur ne putem aştepta la aceea, că dînsul primeşte bucuros orĭ care din celea două din urmă: adicătelea numaĭ cărţĭ — nu! Şi acestea din urmă: nicĭ nu atât pentru motivul, că dînsul acum nu dispune „de ale gureĭ", ci la acest reson e impins şi de împrejurarea, că dînsul (elevul) bătându-şĭ tot anul capul cu cartea, acum finindu-se prelegerile, bucuria luĭ cea maĭ mare e, că se scapă de carte cel puţin pe timpul vacanţieĭ. Orĭ cine s'a interesat de asemenea mod de premiare cu cărţĭ în genere vorbind — pe lângă toate paradoxele pedagogice, ce ni-se pun în perspectivă: la resultatul sus arătat va ajunge!

Şi apoĭ una să nu uităm!

Pe elev îl împinge spre un progres tot maĭ potenţat, tot maĭ mult — ceea-ce face impresie maĭ plăcută şi resp. ceea-ce face impresie maĭ plăcută şi resp. ceea-ce dînsul maĭ bucuros e dispus a primi.

Cuvine se decĭ la asemenea ocasiunĭ, după posibilitate a ţinea seamă şi de gustul sau maĭ bine „dorinţa micuţilor nostri"!

Pe unele locurĭ apoĭ ca premiĭ elevilor li-se distribuesc banĭ. Şi dintre toate premiile aşa se vede, baniĭ îĭ primesc copiiĭ maĭ bucuros, căcĭ zice în sine elevul: dacă am eu banĭ pot ajunge şi la zaharicale, eventual şi la cărţĭ.

Fără a mĕ identifica tare cu gustul resp. părerea micuţilor elevĭ, eu încă sunt pe lângă acest soiu de premiĭ.

Mărturisesc, că în tractul nostru Chişineu, de sub energica şi înţeleapta conducere a Revdss. domn Dr. Ioan Trailescu din încredinţarea acestui Onorabil domn în calitate de comisar protopopesc mi-s'a dat prilej a asista la maĭ multe examene finale şi frapaţia mi-a fost mare, când în câte-va comune, luând la mână conscrierea deobligaţilor la cotidiană şi conspectul presenţilor (la examen) aflu, că numĕrul elevilor acestor 2 registre maĭ coincide: lipsând în total abia 5 maximum 10 elevĭ, pe când în multe alte comune abia se presentau la examen $^1/_2$ orĭ în casul cel maĭ bun $^2/_3$.

Şi ştiţĭ d-nilor în ce a residat „nexul causal"? In — fileriĭ!!

Copiilor la finea examenuluĭ, prin învĕţător: proporţional meritului li-se decerneau câte: 5—10 20 etc. fil.

In urmarea acestora voesc numaĭ a constata că ţinênd cont, câtuş de puţin de „dorinţa" micuţilor nostriĭ: „stimulentul de frecuentaţie" de sine va eşi la suprafaţă!

Când am relevat şi numaĭ aşa în general favorul ce-l au înaintea elevilor unele din premiile decenute faţă de altele, îmĭ iau voe a accentua, că fie-care învĕţător ca premiĭ să distribue elevilor sĕĭ aceea-ce află maĭ potrivit, maĭ corespunzĕtor cu împrejurările între carĭ se află şcoala, de oare-ce singură această împrejurare fie măcar în parte, poate stirni în elevĭ voia de a cerceta şcoala chiar atuncĭ (nu maĭ puţin şi nainte) când învĕţătorul de comun are maĭ mare lipsă de dînşiĭ: către examen, şi debândind acesta „stimulentul nostru de frecuentaţie" din an în an va fi alimentat de sentimentul de spontaneitate al activităţiĭ individuluĭ, care sentiment precum ştim e de o remarcabilă importanţă pe întreg terenul instrucţiuneĭ!

In fine una să ne însămnăm:

„Când odată puterile psicho-fisice ale elevilor au ajuns la activitate de sine, premiile cu încetul trebuesc cassate", zice Curthmann ca somitate pedagogică.

Ioan Crişianu,
Invĕţător.

O nouă reuniune a meseriaşilor.

In fruntaşa comună Nădlac, dela marginea românismuluĭ, numĕroasa clasă a meseriaşilor românĭ, de maĭ mulţĭ anĭ se luptă pentru înfiinţarea uneĭ reuniunĭ culturale, ca prin aceea să ajungă şi eĭ la o cultură spirituală şi socială, corĕspunzĕtoare unuĭ mĕstru de azĭ; să arate decĭ, că şi eĭ trăesc şi nu dorm.

Astfel acum câţĭ-va anĭ maĭ nainte, s'au încercat prima-oară de a-şĭ înfiinţa un cor, care după multă trudă şi osteneală s'a şi înfiinţat şi sub dextera conducere a învĕţătoruluĭ Romul Tăucean, a subsistat aproape 2 anĭ, delectându-ne prin cântările rituale cântate cu atâta plăcere şi precisiune, aproape în fie-care Duminecă şi sĕrbătoare, la serviciile divine, apoĭ prin duioasele lor cântărĭ funebrale, la înmormêntărĭ. Afară de acestea, ne arangeau concerte, carĭ de atuncĭ până în ziua de azĭ, la noĭ nu s'au maĭ făcut.

Progresând astfel acest cor în cele intelectuale, prin arangearea concertelor şi participarea la înmormêntărĭ, s'a înfiinţat un fond, din care să-'şĭ poată purta spesele pentru câştigarea şi aprobarea statutelor. Insă precum toate instituţiunile bune şi frumoase îşĭ au şi contrariĭ lor, aşa şi aceasta reuniune înfloritoare, — chiar în preajma aprobăriĭ statutelor sale — şi-a avut duşmaniĭ sĕĭ, carĭ nu vedeau cu ochĭ bunĭ mândrul cor al măestrilor, şi de ce? pentru-că eĭ nu erau măestriĭ! In urma intrigelor lansate în popor de aceştĭ duşmanĭ aĭ culturei şi luminăriĭ inimeĭ, frumosul şi bine condusul nostru cor al meseriaşilor, respective măestrilor, s'a disolvat totalminte.

Vĕzênd măestriĭ, că aşa desbinaţĭ uniĭ de alţiĭ încep a nu fi băgaţĭ în seamă nicĭ chiar acolo, unde este mare lipsă de eĭ, la stăruinţa de toiniculuĭ şi fruntaşuluĭ meseriaş Stefan Faur, apoĭ a luĭ Arcadie Olariu, Pavel Faur, Titus Potoran ş. a. s'au adunat din nou, pentru-ca realisarea scopuluĭ demult dorit.

Şi aşa, acum, în urma obositoareĭ lor încercărĭ, bunul Dumnezeu, le-a satisfăcut dorinţa, că le-a ajutat de a înfiinţa o reuniune de lectură şi cântărĭ, care conform statutelor aprobate în luna trecută de Inaltul guvern, poartă titlul de: *„Reuniunea de lectură şi cântărĭ a meseriaşilor romînĭ din Nădlac"*. In adunarea generală de constituire, noaua reuniune şi-a ales de preşedinte, pe inteligentul meseriaş croitor Stefan Faur, care a lucrat şi şi-a jertfit timpul pentru înfiinţarea eĭ, ba a avut partea leuluĭ şi la înfiinţarea „casineĭ" deja existente, apoĭ de v. preşed: Nicolae Petroĭ, de notar: Titus Potoran ect... Şi astfel constituită fiind şi-a şi început activitatea.

Vedeţĭ bravilor măestriĭ! că munca neîncetată ne duce la ajungerea ţinteĭ noastre, căcĭ şi Voĭ prin aceasta, că aţĭ înfiinţat noua voastră reuniune, v'a-ţĭ ajuns ţinta, dar aţĭ primit şi satisfacţie pentru cele răbdate până acum. Uniţi-vĕ în cugete şi lucraţĭ din rĕsputerĭ, ca nobilul pom plantat de voĭ, să crească şi să se întărească, ca din poamele luĭ cu bucurie să puteţĭ gusta şi gustând să căpătaţĭ putere de vieaţă, ear urmaşiĭ voştri adăpostindu-se la umbra acestuĭ pom, să afle repaus şi cu bucurie să-'şĭ aducă aminte de voĭ în tot timpul.

Decĭ: *„voeşte numaĭ, că veĭ fi"!*

Nădlăcanul.

„Cartea de învĕţătură".

Manualul d-luĭ Iuliu Vuia.

„Vitae, non scolae discitur"!

I.

Dacă vom examina toate ordinaţiunile autorităţilor şcolarĭ, protocoalele despre şedinţele reuniunilor şi a societăţilor de caracter cultural; rĕs-

---

Vers şi Proză.

Secretul sufletuluĭ — tainic
Şi-a inimeĭ durere vie,
Iubirea mea nemărginită
Ţi le-am doscris în poesie.

Când le-aĭ cetit mi-aĭ spus cu milă:
„Că sunt nimicurĭ, dar frumoase,
Minciunĭ poeţiĭ ştiu să spună
In versurile lor duioase!".

. . . . . .

E timp de-atuncĭ... Icoana-ţĭ scumpă
S'a şters din mintea mea curată
Şi rana inimeĭ adîncă
Acum pe veci e vindecată!

Şi erĭ, când îţĭ spuneam în proză:
„Aĭ ochĭ frumoşĭ" şi că mi-eştĭ dragă
Nebănuind că fac o glumă
Ţi-a tresărit flinţa întreagă!

Şi sărutarea prefăcută
Ce o puneam pe buza'ţĭ rozĕ
Te transforma de fericire!
Nu-ĭ maĭ uşor să minţĭ în proză?

George Cair.

STEJARUL ŞI CORNUL.

— Poesie populară. —

— Frate, frate de ştejar!
Lasă-mĕ să taiu un par
Să mi fac osie la car.
— Frăţioare Romînaş!
Voios parul daţi-l aş
Dac'aĭ face tu din el
Buzdugan de voinicel,
Ghioagă mare nestrujită,
Cu piroane ţintuită,
Şi cu dînsa de-aĭ lupta
Să aperĭ moşia ta.
— Cornule, ce nu te 'ndoĭ,
De o creangă să te despoĭ,
Să-'mi fac prăjină de boĭ?
— Frăţioare Romînaş!
Creanga lungă daţi-o-aş
Ca s'o faci arc de rĕsboiu
S'alungĭ Leşii dela noĭ.
Lasă boiĭ frăţioare,
Şi te dă la vânătoare,
Că nu-'ĭ timp de plugărie
Ci e timp de viţejie.
— Codre, codre mĕ jur eu
Să ucid cu braţul meu
De tot cornul un duşman,
De ştejar un căpitan.

CAPTIV.

Vae victis!...

— Opriţi-vă lacrimi...

Rotunjindu-şi cerbicea gîtului pleşuv, vulturul înlănţuit cerca să prindă în cârligul pliscului sĕu ruginit, veriga ce-l îmbrăţişa piciorul. Coaja moale a cioculuĭ se curmă de îmbucătura ferului rece, ear inelile atinse zuruiau într'o prevestire urîtă, induioşind sufletele ca o povestire întristătoare.

— Sărmanul prisonier!..

Iurăţăţiĭ îl zădărau cu bastoanele; uniĭ se strîmbau la el injurios. — Vulturul robit îşĭ scutura aripile despreţuitor şi îngropându şi gîtul gol în cenuşa penelor ciufulite, rămânea prostit şi nepăsător tulburându-şi apele ochilor în aţipire.

— Loviţi...

Un copil îl păleşte în plisc c'o sburătură de prund. Obiditul încătuşat îşĭ a prinde luminile obosite şi se uită timpit la batjocoritor, desfăcându-şĭ uşor ciocul într'o tremurare sfidătoare. — Ce-l maĭ pasă stejarului trăsnit de sgîrietura uneĭ securi!..

— Loviţi...

Îşĭ suceşte gîtul pleşuv, ascuns în cenuşa penelor sale boţite şi caută nătîng prin zăbrelele cuştei spre largul cerului înseninat.

Il adulmecă legănarea golului...

Rămâne cu privirea dusă, dornică, stîncă înăsprită înfruntând bătaea ploiĭ, bĕtrân abătut ce aşteaptă, sgribulit în sarica luĭ veche, venirea unuĭ fecior înstrăinat.

Sus, departe, e sborul slobod...

— Nenorocitul captiv!..

Tresărind, îşĭ rotunjeşte cerbicea gîtuluĭ pleşuv şi cearcă să prindă în cârligul pliscului sĕu ruginit, veriga ce-l înlănţue piciorul. Coaja moale a cioculuĭ se curmă de îmbucătura ferului rece, ear inelile atinse zurue într'o prevestire întristătoare, induioşînd sufletele ca o amintire urîtă. — Ce poate malul umezit, în faţa detunăturilor turbate ale valurilor în furie!..

— Stingeţi vĕ lacrimi în orbite, ca să nu-mĭ ardeţĭ obrajiĭ în rostogolirea voastră...

Nevolnic în faţa împrejurărilor duşmane, tristul încătuşat îşĭ îngroapă desnădăjduit gâtul gol în cenuşa penelor ciufulite şi rămâne prostit şi nepăsător, tulburându-şĭ apele ochilor în pirotire.

— Loviţi...

Un lăstun scrie o săgeată neagră pe dinaintea prisonierului, aruncând un ţipăt drn treacăt. — Vulturul robit sare înviorat din moliciunea aţipireĭ şi se 'ndreaptă în lungul cuştei pe urma prăziĭ. Ghebeşit, întinsese gâtul pleşuv înainte şi făcând o săritură pornită, dă să-'şĭ desfacă umbra aripelor. Penele uscate, mătăsoase, se-ndoae de oprirea gratiilor, pocnind sec, desnădăjduitor. Lanţul clătinat zurue într'un blăstăm de afurisenie, induioşind sufletele ca o povestire întristătoare.

— Stingeţi-vĕ lacrimi...

foind apoi întreaga jurnalistica noastră din timpurile din urmă, — nu vom afla alta decât că 'n fie-care sunt aduse conclusiuni, hotărîrî în înțelesul cărora se iau măsurî ca în școală peste tot, la învĕțămĕnt să se pună pond pe acela ce este *practic și folositor*, sau după marele Seneca: *„să se învețe cunoștințe de acelea, carĭ sunt de lipsă în vieață“ !*

Și într'adevĕr plângerile ce s'au ridicat în timpul din urmă, că adecă școala nu provede pe băieți cu merinde spirituali pentru necesitatea vieții — *sunt foarte întemeiate*; deci să nu căutăm după cunoștințe de acele cu carĭ numaĭ paradă să facem, ci ținta noastră să fie: *tot acela ce poate fi salutar și de mare folos pentru micii bărbați când vor ajunge în lupta pentru existență, adecă în vieață.*

„In lupta pentru existență mulțimea are lipsă mai mult de hrană, decât de lux. Deci să învĕțăm pentru vieață, nu pentru școală, căci înainte de ori ce nu e vorbă să se formeze filosofi ori poeți ci — *oamenĭ*“, așa ne avertisează *Montaigue*, marele învĕțat frances.

Când și la noi Ex. Sa dl ministru a dat înalta resoluțiune de datul 16 Noemvrie 1896, în virtutea căreia a dispus înființarea școalelor de repetițiune economice, nu a avut în vedere alta, decât necesitățile de mai sus, cărora a voit să satisfacă, ear că totuși în privința aceasta nu s'a luat un avênt mai puternic, mai sigur și mai ducător la scop — *rĕul* este a se căuta pe de-o parte în programele școlari, carĭ în mare mĕsură nu corespund necesităților vieții de toate zilele, pe de altă parte și în manualele școalelor poporali, carĭ și mai puțin au avut poate în vedere macsima: *„Vitae, non scolae discitur“ !*

Deci așa stând lucrul: înaintea noastră s'a presentat un gol nespus de mare, la care trebuia să ne uităm și să stăm locului până-ce unul dintre noi — în marea sa însuflețire pentru cultura neamului românesc, a voit să umple acel gol nespus de mare, a și prestat deci o muncă uriașă, când pe 400 de paginĭ ni-a dat „Carte de învĕțătură“ pentru școalele de repetiție economice, ultimii ani ai școalei poporali și pentru alte institute etc. și acesta este dl Iuliu Vuia din Comloșul-bănățean, floarea dăscălimii din Bănat.

Venind aceasta carte în mâna ori-cărui și cercetându-o cu de-amănuntul, va trebui să afirme, că este adevĕrată carte de învĕțătură: *școală adevĕrată, completă și sănătoasă pentru poporul românesc!*

II.

„Carte de învĕțătură“, cuprinde:

1. Alese bucăți de cetire, evanghelii adevĕrate ale sentimentului religioso-moral, iubire de ordine, punctualitate, păstrare etc. Dl autor nici ar putea lucra mai eminent atunci când la locul prim ni-a dat aceste bucăți de cetire, carĭ tind a-l face pe individ moral și religios; să vede că a avut, dl autor, în vedere maxima că *„moralitatea-religiositatea*, sunt factorii puternici pentru existența atât a unui individ, cât și a unui popor“ căci de ar și fi lumea plină de legi, dar nedomnind legea moralei la nimic am ajunge!

2. Geografia. Din acest ram întreg materialul, incepĕnd, din clasa IV-a: Ungaria, Austria, Țĕrile Europei, Asia, Africa, America și Australia. Globul pămĕntului. Locuitorii pămĕntului etc.

„Momentul principal în scopul geografiei este de a tracta toate obiectele geografice (țĕrile, statele, continentele șcl.) atât din punct de vedere fizic cât și fiziografic, istoric, economic, industrial, comercial etc. spre a atinge astfel toate ramurile cunoștințelor reali“, — așa ne învață metodul geografiei! Din cartea sa, dl Vuia, să vede, că de aceste vederi sănĕtoase a fost condus, când la Geografie ne dă material ales și bine tractat, cunoștințe instructive despre progresul *cultural, industrial*, comercial și economic al fie-cărui ținut; examinând deci bine această parte (Geografia) a „cărții de învĕțătură“ și comparându-o cu alte manuale, vei constata un ce nu să poate mai bun și salutar: *dl autor nu s'a restrâns numat la o aglomerare de terminĭ topografici.*

3. Din Istoria Patriei și universală, a prestat, dl Vuia, un material interesant; și nu earăși o aglomerare de numiri și ani, ci expunerea clară și precisă a *faptelor istorice* este cuprinsul instructiv a-l Istoriei d-sale, căci năsuința de a aduce înaintea elevului tipuri marcante din istorie și deci *formarea caracterului elevilor* este scopul suprem al istoriei și nu numai întortochiare, de nume și ani!

4. Higiena. Când ne cugetăm cu câte cunoștințe nu să îndoapă mintea micului om, numai cu cunoștințe folositoare sănĕtății sale ba, — ni-se presintă *Higiena* d-lui Vuia ca o reformă din cele mai salutare în învĕțămĕntul primar, căci dacă e vorba să fim drepți, apoi nu e așa, că între datorințele cele multe, după cele a-le *sufletului* ocupă locul prim cele a-le *corpului?* Sănĕtatea este tesaurul cel mai scump al fie-cărui om!

Iată de ce dl Vuia, în cartea sa ne dă teme deplin succese despre: *Curățenie. Pe carĭ locurĭ să edificăm casa? Condițiunele unei bune locuințe. Arangiarea locuinței. Aerisarea și curățenia locuinței. Ingrigirea corpului. Nutremĕntul cumpĕtat. Odihna. Somnul. Ingrigirea organelor simțirii. Ochiul. Urechea. Nasul. Gura. Morbul. Descântece și vrăjitorii. Curgerea sângelui din nas. Arsura. Corpuri strĕine în ochiu, ureche, nas, și organul rĕspirării. Leșinarea și moartea părută. Inecarea. Inghiețații. Durerea de gât. Roșiața ochiului. Boala egipteană de ochi. Boalele lipicioase transmisibile dela animale la oameni. Frigurile.* Epidemia. Colera. Tuberculosa.etc. Aceste evanghelii sanitare — tractate ca bucăți de cetire vor con-tribui mult la ridicarea nivelului sanitar, a-l poporului nostru!

I. Furdianu.

(Va urma).

Dela sate.

Țerova, în 12/25 *Maiu 1903.*

În Timișoara ese „Votul Poporului“ dar mai bine zis Votul lui Anticrist căci s'a zis demult, că va veni Anticrist pe pămĕnt și acum cu socialiștii aceștia ne aflăm în fața cu dînsul. Nu este numĕr în care să nu fie terfelit câte un preot ori alt bărbat fruntaș din ori-care comună, în această foaie, la care lucră Românĭ îmbrăcați în piele de jidani, care vreau să corumpă poporul, să-'l desparte de ce are mai scump: de religie, de limba maicei sale, sub masca că numai dînșii voesc binele.

Dar cine ne-a ținut pe noi Românii creștini până azi? oare nu biserica? Poate voi amăriților de socialiști? cari dacă veți ajunge la blidul cu linte, nu cred că v'ați mai aduce aminte de cei sĕrmani, dela care așteptați să vĕ ridice, ci poate și mai al dracului i-ați ciupeli, numai vreți caĭ cu prostia poporului să vĕ ridicați pe voi, și apoi atunci grija voastră de belit.

Cine lucră la „Votul Poporului“? Oameni fără căpătâiu plătiți de jidani.

Așa acum în nrul 16 numita foaie se ocupă cu harnicul și inteligentul preot Iuliu Bumbescu din comuna Țerova, pentru-că preotul vĕzĕnd acea murdărie de foaie la un copilandru din comună, l-a întrebat, ca tată părințesc, că ce foaie are? El arătându-'l zice: „Votul Poporului“. Atunci preotul mirându-se l-a întrebat: „Cine ți-a abonat ție această foaie? El a zis: „Un neamț din Reșița“.

Preotul vezi bine că vĕzĕnd ce foaie e în mâna tinerimei, i-o rupe și-'i zice: „Această foaie nu e pentru tine“, avem noi alte foi, vină că-'ți dau eu „Tribuna Poporului“, „Poporul Român“, „Foaia Poporului“, cari cu drag să le citești.

Copilandrul nu a zis nimic, dar să vede că a spus celui-ce i-a abonat-o, căci acesta vine în Votul lui Anticrist cu o falcă 'n ceriu și cu alta în pămĕnt și ți-'l ia la rĕspundere pe preot că cu ce drept s'a făcut judecător! Acum să întrebăm noi pe cel din tufă care se iscălește *Cel Roșu*: Fost-a bine informat că cu știrea preotului s'a scos muroi din groapă și s'a ars în spini? au numai după-ce s'a făcut, a auzit preotul, pentru care păcătoșii și-au luat rĕsplata în Lugoj. Și de unde știe că cu facerea sfintelor Paști s'a cheltuit 150 coroane! Nu-'ți poți închipui o așa minciună grosolană, căci cu totul altcum stă treaba cu cele 150 de coroane. Acelea s'au împărțit pe la locuitori pentru repararea bisericii ear nu pentru Paști. Ear pentru-că se dă după datină și uzul îndatinat din vechime câte un ou roșu când mergem să luăm Paști și dacă sunt sĕrmani și singuri nu voesc a mânca Paști de cinste, lasă câte un ban de doi fileri pe masă, căci așa voește dînsul, dar după datină e și stolă. Pentru aceea tot nu-'l veți umplea după moarte și să-'l puneți spre vederea publică să se înfricoșeze urmașii noștri. Aveți D voastră dle *Cel Roșu* între voi cu mult mai mari păcătoși la care nu trebue umpluți, numai scoși ochii de vii și să-'i lași să pribegească, acolo să te împedeci d-ta, dar nu în oamenii cei pacinici — și tocmai în acest preot, care de treizeci de ani ca păstor sufletesc din multe năcazuri a scos comuna, căci nu este parochian care să nu-i mulțumească pentru ajutoarele date în toate lipsele sale. Deci să se rușineze *Cel Roșu* și jos cu larva dacă vrei binele poporului și știi pe altă cale a-l scoate la mai bun, altcum ești un mișel.

(Mai multe subscrieri).

O chestiune ortoepico — ortografică.

E mai presus de ori-ce îndoeală, că motivul pentru o mare parte din lucrările omenești este — necesitatea sau trebuința.

Savantele descoperiri, fie pe terenul științei industriali ori al comerciului, trebuința sau mai bine — nevoia, frămîntând capetele multor muritori, le-a scos la lumină, stampilându-le relativ cu pecetea facilității și siguritățiĭ; zicem relativ, căci legile evoluțiunei universale își continuă mersul lor normal în toate... nimic stabil fiind!

Pe tĕrîmul filologic somitățile filologico literare întru corecta vorbire și scriere a unei limbi, după putință — avĕnd a ținea resp. ținĕnd compt de unele și altele împrejurări, s'au și nisuit a suplini neajunsurile sau „trebuințele“ întimpinate aci după cel mai nimerit și tot odată facil mod de gândire al aplicabilității uniforme și mai pre sus exacte al acelora.

Academia științifică română din București este areopagul chemat a reduce și „trebuințele gramaticale“ ale limbei noastre la minimul posibil.

Aceasta înaltă instituțiune culturală a și stăruit să satisfacă acestei îndatoriri față de limba noastră și după cum știm covîrșitoarea maioritatate a Românilor, ce privește ortografia — calcă pe cărarea bătută de Academia Română.

Ce î drept, regulele ortoepico-ortografice, stabilite de Academie, nu desleagă amĕnunțit toate întrebările, ce pot obveni în această direcție, fiind acelea mai mult de un cuprins general.

Cu toate aștea, indigitări putem afla în măsură mulțămitoare.

Reflexiunile mele de astădată se raportă la accentele tonice, cari precum știm sunt: accentul acut și accentul grav.

Acestea două semne privesc mai mult ortoepia limbei noastre și d'odată cu acesta și ortografia însaș, de ore-ce numai cunoscĕnd pronunciarea corectă, putem scrie corect, va să zică una presupune pe cealaltă.

Și după cât știu eu acestea semne ar obveni:

I. a) Acutul pe vocala accentuată din infinitiv la verbele de conjugațiunea II-a d. es.: a vedé, a ședé etc.; b) „i“ accentuat nainte de: i și u în cuvinte polisilabe și la unele omonime de pildă: verbiĭ auríu, principíu spre deosebire principiĭ etc.

II. Accentul grav să pune numai pe vocala finală intonată din perfectul simplu persoana 3-a numĕrul singular, modul indicativ, d. es.: înlăturà, lovì, etc.

Și ceea-ce e ambiguu, dubios cu referință la practicarea ăstor două semne este, că accentul acut aci se schimbă, se substitue cu cel grav, aci gravul cu acutul, ear în unele locuri, înțeleg la anumite cuvinte: acestea semne grafice lipsesc cu desăvîrșire, măcar că unul din ele ar fi binevenit fie și întors aplicat, d. e.: (substituite) voinicii-voinicíĭ, principiĭ în loc de: principíĭ, cu același și intonare, dar nu cu accentul ce s'ar cuveni! Apoi: ochíĭ, în loc de ochiĭ, asemenea pedepsí și pedepsì etc.

Unde lipsesc cu desevîrșire: lăturĭ, copiĭ, Lemnos, etc. Dintre carĭ primele 3 cuvinte trebue intonate astfel: în primul cuvînt intonând silaba 2-a, la al doilea silaba 1-a și la al 3-lea detto silaba 1-a, prin ce sensul devine cu totului altul. [1])

Pe mine mĕ interesează, mai ales cazul din urmă: când acestea accente tonice lipsesc formal, neputând ști în anumite casuri, că atare cuvênt anume — cum trebue exprimat, care silabă resp. vocală să se intoneze?!

E drept, gramatica ne învață, că tonul în limba română cade pe una din celea 4 din urmă: ultimă (oxiton), penultimă (paroxiton), antepenultimă (proparoxiton) și proantepenultimă (anteproparoxiton), în ceea-ce definitiv are să decidă felul de vorbire mai

[1]) Se notează, că unde le-am vĕzut, după funcția sintactică: accentul se impunea!

LILIACU.

— Legendă. —

Dacă am auzit, crezut și mărturisit, că „șoarecele-ĭ făcut din dracu, ear mița din mănușa luĭ Dumnezeu“ de astă-dată vreau să vĕ mărturisesc, adevĕrat, tot după cum am auzit: ce s'a ales din un șoarece, care norocos a scăpat de mănușa lui Dumnezeu:

Zice, că vĕzĕndu-șĭ tata Noe corabia în primejdie din pricina dracului, care în chip de șoarece și fără învoirea și alegere i-se încuibase în corabie, găurind-o mereu, șoarecele (unul dintre cei mulți sporiți în corabie) temĕndu-șĭ capul... și că neamul se nu să scape de mănușa lui Dumnezeu și deci s'a luat cu buna pe lângă o pasăre mică, de măsura lui, ca să-l primească și scutească în cuibul și sub aripile ei, făgăduindu-ĭ că la vreme, ori cum și cum *„deal cu deal să 'ntâlnește“*, îĭ va prinde bine.

Cunoscĕnd păsăruica pe meșterul „găurilă...“, în buna nedejde că și potopul are să treacă și că după potop *„toată păsăreaua o să-și cerce cuibu“...*, în buna credință că șoarecele îi va face, ca rĕsplată pentru buna primire, o gaură în vre-un ciung uscat, ca acolo, după sfatul și rînduiala lui Dumnezeu, să 'șĭ înceapă și continue sporirea neamului sĕu, îl duse pe „jupânul meșter găurila“ și îl nutri cu din ale sale feluri de bucate.

Fiind însă, că „mănușa lui Dumnezeu“ era încă tot călduță... dete de urma „dracului — șoarece“ și sbirrr!! dă al prinde de de spinare.

Noroc rĕu însă! Mănușa lui Dumnezeu în loc să prindă pe ce e cu lăcomie: prinse păsăruica și o strivi și rĕmasă liniștită.

In noaptea ce urmă șoarecele ieși din ascunsul sĕu pândindu-se și cercându-și prietina și aflând-o carne fără vieață o îmbucă; dar, nesăturându-se, voind să-ĭ mănce și aripile își aduse aminte, că acelea-ĭ vor prinde bine, deci le luă cu sine și 'și-le așeză la loc potrivit și ieșind se așeză în vîrful corabiei, căci în lăuntru își temea pielea...

Mănușa lui Dumnezeu îmblând la vînătoare... dete de *găurilă aripilă și sbîrrr!!* să-l prindă; dar acesta nu-ĭ mai purta frică, căci se ridică în slavă și scăpă.

După-ce sa sfîrșit potopul, ca să nu fie cunoscut și să nu cadă în mănușa lui Dumnezeu, găurilă 'și-a lăpădat penele de pe aripĭ, și umblă și așa numai noaptea ca dela început.

Noi, oamenii, de când știm că biata păsăruică în locul ei a rĕmas dracu 'ntr'uripat, nu-ĭ zicem pe nume, de groază, ci *liliac;* ba une-ori îĭ și descântăm, zicĕndu-ĭ, seara când prinde a ieși din ascuns: „Liliac, puiu de drac!“ că vezĭ, așa ne-am trezit cu credința, că: șoarecele-ĭ făcut din dracu, ear din șoarece s'a făcut liliacu, sau vorbind la object: *„Liliacu-ĭ făcut din șoarece“*.

G. Bodnariu.

estins al poporului român și modul de scriere al literaților nostri mai cu reputație.

De aceea mânecând din această ordine de ideĭ: a scrie e superior față de scrie, bátem față de bátem etc.

Cert e însă și aceea, că pe lângă cunoașterea teoretică-practică a acestor exigențe gramaticale, dăm și de atari cuvinte, ca și cari întreacăt s'a menționat și mai sus — că necunoscând resp. neauzind corecta lor pronunciare ori că dând peste ele scrise și neprovĕzute fiind cu acestea semne tonice: stai și te uiți la ele, căci de aplicat nu cutezĭ a le aplica nevoind să te espuni a te face, prin vre-o aplicare pocită — ridicol!

Special, spre ilustrare, să luăm cuvintele: „lemnos" (cu 2 sensurĭ) și pe „rapid" și „leger" câte cu un sens!

Dintre acestea 3 cuvinte, celea două din urmă ni se presintă cam străine, iar cel de sus prea cunoscut.

Il și pronunțăm pe acest dintâiu și zicem: lemnos, punând tonul pe silaba ultimă: nos. Așa e, că acesta e adjectiv și ca atare împreună cu substantivul și numeralul nu-și schimbă posiția în nici o formă flecsionară.

Insă, de voi pune tonul pe prima silabă: „lemn" cu totului altui, va fi înțelesul. Și asta oare cum și altfle asemenea, cum le voi arăta, distinge în grafie sau scriere?!

Sigur, altcum nu decât punênd accentul tonic pe silaba resp. vocala primă din cuvênt și va fi: lemnos ori cu maiusculă: Lemnos, ceea-ce nu-i nici mai mult nici mai puțin decât o mare insulă turcească din Archipelag: aproape de intrarea Dardanelelor.

Oare nețiinând compt de aceasta pronunțare, cine va exprima acest cuvênt: Lemnos la fel cu adjectivul: lemnos nu va face pe ridicolul și dacă — da! pentru-ce acest accent în multe casurĭ se ignorează a se pune!

Apoĭ cuvintele „leger" și „rapid" fără accentul cuvent încă le poțĭ ceti și pronunța ție singur cum îți convine, nu însă în fața lumii!

Poțĭ accentua pe prima sau a doua silabă a unuia din acelea cuvinte, pentru-că dacă nu ai experiat corecta pronunciare și scriere, tot au le veĭ îmbrăca în haina cuvenită și așa cu atât mai virtos, că cuvinte străine fiind: neologisme și necunoscênd nici provenența lor numai scălciate vor eși la inimă*).

Greșite în lipsa accententelor tonice întâmpinăm chiar și noĭ maĭ ales la „cuvinte noĭ" și a mai mult străiniĭ, carĭ necunoscând firea limbeĭ românești sau mai bine zis: particularitățile acesteia, ortoepia limbeĭ noastre, li-se presintă ca o chestie — dificilă.

Din cele premise mânecând, zisele mele le concentrez în acestea:

1. Permisă e punerea învrĕstată a accentelor de intonare pe anumite vocale resp. silabe? Iși are acest procedeu și ceva regulă — abatere specială?

2. Pentru-ce nu se pune resp. e eroare a aplica meționatele accente la terminii: cuvintele a căror pronunciare e echivocă, dubioasă? Se înțelege dela sine, unde aceasta e absolut necesar!

Din acestea elucidărĭ ortografico-ortoepice, făcute din partea competenților, cărora și adresez aceste modeste-mi șire, și mai mult ar câștiga străiniĭ, carĭ ar dori să posedă corect frumoasa și sonora noastră limbă românească.

Socodor, 1903 *Bujecanul.*

*) Aceste 2 cuvinte baș am auzit exprimându-le niște oamenĭ maĭ de seamă. Știțĭ cum? In 2 forme!

Dănilă Prepeleac.

— Poveste —

(Urmare).

— Apoĭ dă, bădiță, m'am pornit cu graba și m'am întilnit cu zăbava.

— Eĭ, ce veste ne maĭ aducĭ de pe la târg?

— Ia nu prea bună! bieții boișorii meĭ s'au dus ca pe guga lupuluĭ.

— Vr'o dihanie a dat peste dinșiĭ, orĭ ți i'a furat cine-va?

— Ba i-am dat eu singur, cu mina mea, bădiță.

Apoĭ spuse din capăt toată întimplarea... pe unde-a fost și ce-a pățit; iar la urma urmelor zise:

— Ș'apoĭ ce maĭ atâta vorbă lungă! Dintr'o păreche de boĭ, m'am ales c'o pungă, și apoĭ și asta miroase-a pustiu, bădiță dragă.

— Mă! da drept să-ți spun, că mare nătărău maĭ eștĭ!

— Apoĭ dă!... bădiță! până aicĭ, toate-au fost, cum au fost; da de-acum am prins eu la minte... Numaĭ ce folos? Când e minte, nu-i ce vinde; când e brînză, nu-i bărbință,. Iacă ți dau și dumitale punga asta, că eu n'am ce face cu dînsa. Și te maĭ rog pe toțĭ Dumnezeiĭ, să-mi împrumuți măcar odată carul și boiĭ s'aduc niște lemne din pădure la nevastă și la copiĭ, că n'au scintee de foc în vatră sărmaniĭ! ș'apoi ce-a da Dumnezeu! cred că nu te-oiu maĭ supăra.

— Ptiu, mă, zise frate-său, după ce l-a lăsat să sfîrșască, se vede că Dumnezeu a umplut lumea asta cu ce-a putut. Iacă-ți maĭ dau odată carul, dar asta ț'a fi cea de pe urmă.

Luĭ Dănilă atâta i-a trebuit. Ia acum carul cu boiĭ frătine-său și pornește. Cum ajunge în pădure, chitește un copac care era maĭ mare, și trage carul lângă el; și fără să dejuge boĭ, începe-a tăia copacul, să cadă în car de-odată. Trebĭ de a luĭ Dănilă Prepeleac!... Bocănește el cât bocănește, când pîrrr! cade copacul peste car de-i sfarmă, și peste boĭ de-ĭ ucide.

— Na! că făcuĭ pacostea și frătine-meu. Eĭ, eĭ, acum ce-ĭ de făcut?... Eu cred, că ce-ĭ bine. nu-ĭ rău: Dănilă trebue să desfacă. Mă duc să văd: n'oiu putea smomi pe frate-meu, să-mĭ împrumute și iapa, și-apoĭ să fug apoĭ cu ea în lume; iar copiiĭ și nevasta să-ĭ las în știrea celuĭ de sus.

Așa zicind, pornește și mergând prin pădure s'a rătăcit. După multă trudă și buimăceală, în loc să iasă la drum, dă de un heleșteu și văzind niște lișițe pe apă, svârrr! cu toporul într'sele, cu chip să ucidă vre-una și s'o ducă peșcheș frătine-său... Dar lișițile neflind chioare, nicĭ moarte, au sburat; toporul s'a cufundat, și Prepeleac a rămas bătînd în buze.

— Măi!... că rău mi-a maĭ mers astăzĭ! Ce zi pocită! Se vede că mi-a luat cine-va din urmă.

Apoĭ dă din umere și pornește. Maĭ merge el cât maĭ merge, până ce cu mare greu găsește drumul. Apoĭ o ia la păpuc și haĭ! haĭ! haĭ! haĭ! ajunge în sat la frate-său, și pe loc cîrpește o minciună, care se potrivia ca nuca în părete.

— Frate, maĭ fă-mĭ un bine și cu iapa, să mîn boiĭ de calare! In pădure a plouat grozav și s'a făcut o mâzgă și un ghețuș, de nu te maĭ poțĭ de feliu ținea pe picioare.

— Mă! zise frate-său, se vede că tu aĭ fost bun de călugărit, iar nu de trăit în lume, să năcăjeștĭ oameniĭ și să chinuești nevasta și copiiĭ. Haiti! lipseștĭ dinaintea mea, și du-te unde-a dus surdul iapa și mutul roata, ca să nu maĭ aud de numele tău!

— Iapa! Las' pe Dănilă; că știe el unde a duce-o: să-și iee ertăciune de la boĭ, și ziua bună de la car. Apoĭ ese pe ușă, pune mâna pe iapă și pe o secure, și tunde-o! Când se trezește frate-său, ia iapa dacă aĭ de unde! Prepeleac era tocmaĭ la heleșteul din pădure să caute toporul. Aicĭ, îĭ trăsni în cap luĭ Dănilă, că el ar fi bun de călugăr, dupa vorba frătine-său.

— Am să durez o mînăstire pe pajiștea asta, de are să se ducă vestea în lume, zise el. Și de-o dată se și apucă. Face maĭ întîiu o cruce și o înfige în pămînt, de însamnă locul.. Apoĭ se duce prin pădure și începe a chiti copaciĭ trebuitorĭ. Ista-ĭ bun de aminare, cele de tălpĭ, ista de grinzĭ, ista de tumurugĭ; cela de costoroabe, ista de toacă; și tot așa dondănind el din gură, iacă se trezește dinaintea luĭ c'un drac, ce eșia din iaz.

— Ce vreĭ să facĭ aicĭ, măĭ omule?

— Da nu vezĭ?

— Stăĭ, mă! nu te apuca de năzbitiĭ. Iazul, locul, și pădurea de pe-aicĭ sunt ale noastre.

— Poate zicĭ că și rațele de pe apă sunt ale voastre, și toporul meu din fundul iazuluĭ? V'oiu învăța eu să puneți stăpânire pe lucrurile din lume, cornoraților!

Dracul neavînd ce-i face, huștiuliuc! în iaz, și dă de știre luĭ Scaraoschi despre omul luĭ Dumnezeu, cu năravul draculuĭ. Ce să facă draciĭ. Se sfătuesc între dînșiĭ, și Scaraoschis căpetenia dracilor, găsește cu cale să trimeată pe unul dintre eĭ, cu un burduf de bivol, plinĭ cu banĭ, să-l dee pustniculuĭ Dănilă, ca să-l poată mătura de acolo.

— Na-ți mă, banĭ: zise dracul trimes, și să te cărăbănești de aicĭ că de nu, e vaĭ de tine.

Prepeleac se uită la cruce, se uită la drac, și la banĭ... dă din umere, și apoĭ zice:

— Aveți noroc, spurcaților, că-mĭ sunt maĭ dragĭ baniĭ de cât pusnicia; că v'aș arăta eu vouă!

Dracul răspundo:

— Nu te pune în poară, măĭ omule, cu împăratul iaduluĭ, ci maĭ bine ia-ți bănișorii și caută-ți de nevoĭ.

Apoĭ lasă baniĭ și se întoarnă în heleșteu, unde găsește pe Scaraoschi tare mîhnit pentru perderea uneĭ comorĭ așa de marĭ, cu care ar fi putut dobândi o mulțime de suflete. Prepeleac în acest timp se chitea, cum ar face să vadă baniĭ acasă la dînsul.

— Bun, zise Dănilă. Nicĭ asta nu se ia din drum. Tot mînăstirĭ să croești, dacă vreĭ să te bage draciĭ în samă, să-ți vie cu banĭ de-a gata la picioare și să te facă putred de bogat.

Pe când se îngrijea el, cum să ducă baniĭ acasă, iaca un alt drac din iaz i se înfățoșează înainte, zicêndu-ĭ:

— Măĭ omule! Stăpînu-meu s'a răsgîndit; El vrea maĭ întâiu să ne cercăm puterile și apoĭ să ieĭ baniĭ.

— Ia acu-ĭ acu, zise Prepeleac în gîndul său, oftind. Dar este-o vorbă: „tot bogatul mintos și tînărul frumos". Dănilă maĭ prinsese acum la minte.

— Puterile? Eĭ, cum și în ce fel?

Iată cum: dintru'ntâiu și dintrun'tâiu, care dintre noĭ amindoĭ va lua iapa ta în spate și va încunjura iazul de treĭ orĭ, fără s'o pue jos și să se răsufle, aĭ aceluia să fie baniĭ.

Și cum zice, și umflă dracul iapa în circă și într'o clipă încungură iazul de treĭ orĭ Prepeleac, văzind atâta putere din partea draculuĭ, nu-ĭ prea venea la socoteală; dar tot își ținu firea și zise:

— Măĭ michiduță! doar eu te credeam măĭ tare de cât ești. Așa-ĭ că tu aĭ luat iapa în spate? Insă eu ț'oiu lua-o numaĭ între picioare, — și îndată se și asvîrle pe iapă și încunjură iazul de treĭ orĭ, fără să răsufle. Dracul atuncĭ se miră mult de asta, și ne maĭ avînd ce zice, iscodi alta.

— Acum să ne întrecem din fugă, zise el.

— Măĭ Michiduță! da cu mine ț'aĭ găsit că poțĭ tu să te întrecĭ din fugă?

— Dapoĭ cu cine?

— Vină 'ncoace, să-ți arăt eu cu cine?

Apoĭ merge împreună cu dracul în niște porumbreĭ, unde vede un epure dormind și i-l arată.

— Vezĭ tu colo pe cine-va ghemuit jos și mititel?

— Văd.

— Acela-ĭ copilul meu cel maĭ mic. Aține-te! Și când l-oiu trezi din somn, să te ieĭ după el. Și odată și strigă: u! ta! na! na! na!..

Atuncĭ epurele sare, și dracul după el. Fug eĭ cât fug, și de la o vreme dracul perde urma epureluĭ. Până acum toțĭ rideau de Prepeleac, dar acum a ajuns să ridă el și de dracul. Pe când Dănilă se ținea cu mina de inimă, rîzind de prostia draculuĭ, iacă și acesta se înturna gîfăind

Mă! da sprinten și sprințăroiu copil maĭ aĭ, drept să-ți spun! Când aproape, aproape să pun mina pe dînsul, iam perdut urma, și să te ducĭ duluță!

— Samănă tătîne-său, sireicanul, zise Dănilă. Eĭ? maĭ aĭ poftă să te 'ntrecĭ și cu mine?

— Ba maĭ pune-ți pofta 'n cuĭ!... Maĭ bine să ne întrecem din trîntă.

— Din trîntă? Doar de-ți e greu de viață Mă! tot am auzit din bătrînĭ, că draciĭ nu-s proștĭ; dapoĭ cum văd eu, tu numaĭ nu daĭ în groپĭ, de prost ce eștĭ. Ascultă: eu am un unchiu bătrîn de 999 de anĭ și 52 de săptămînĭ; și de-l veĭ putea trînti pe dînsul, atuncĭ să te încercĭ și cu mine, dar cred că t'a da pe nas!

(Va urma).

Condamnarea luĭ Jean Lorrain.

Cunoscutul romancier și cronicar francez, care se ascunde sub pseudonimul Jean Lorrain, a pățit una bună maĭ zilele trecute.

Se știe că acest subtil analist al viciilor rafinate, schițează într'un stil de o rară frumusețe artistică, temperamente bolnave, animate de pasiunĭ bizare, devorate de sentimente și înclinărĭ perverse.

Intr'unul din aceste portrete, sub numele „Narcissa", d-na Jeanne Jacquemin s'a recunoscut și a intentat un proces de calomnie luĭ Jean Lorrain.

Hotărîrea dată de tribunalul corecțional din Paris presentînd oare-care interes literar și contribuind la fixarea fizionomieĭ acestuĭ bizar scriitor, credem că satisfacem un sentiment de curiositate, reproducînd câte-va pasage din ea:

Dat fiind că în ziua de 11 Ianuarie 1903 a apărut în ziarul Le Tournal un articol intitulat „Femmes-Victimes" al căruĭ autor este Duval, zis Jean Lorraine;

Dat fiind, că persoana care se plânge, susține că este desemnată în articol în modul cel maĭ clar, și, fiind-că, pentru a face dovadă acestuĭ lucru, s'au ascultat maĭ mulțĭ martorĭ, carĭ au afirmat că citind acest articol au recunoscut pe d-na Jeanne Jaquemin, după descripția, atât a fiziculuĭ cât și a genuluĭ particular, a talentuluĭ său de pictură și a altor amănunte caracteristice;

Dat fiind că numeroase perticularități atribuite de Jean Lorrain femeiĭ a căreĭ viață privată o povestește se aplică d-neĭ care face plîngerea;

Că aceasta, fiica unuĭ giuvaergiu de artă și rămasă orfană la vîrsta de 14 anĭ; că a avut douĭ tutorĭ, din care cel de-al doilea, critic de artă; că s'a căsătorit cu un șef de laboratoriu de la Colegiul Franțeĭ; că a locuit multă vreme la Levres într'un apartament asemnitor celuĭ descris de Jean Lorrain;

Că în maĭ multe articole anterioare, în care Jean Lorrain făcea dărĭ de seamă vorbind de operile eĭ o supranumise Narcissa, ca și pe eroina articoluluĭ de la 11 Ianuarie;

Dat fiind că în consecință e sigur că persoana care face plângerea este suficient desemnată pentru ca persoanele care o cunosc să o recunoască imediat, citind articolul;

Dat fiindcă acest articol conține contra persoaneĭ care a făcut plîngerea acuzațiile cele maĭ infame și cele maĭ abominabile, ea este tratată de isterică, de nevrozată, de „Notre Dame de Bromure de creatură care escită cele maĭ murdare pasiunĭ ale bărbaților carĭ se țin după jupele sale ca o haită de cîinĭ.

Că această persoană este presentată ca fiind violată la vîrsta de 15 anĭ de tutorele său, în trăsura care o aducea de la

înmormîntarea tatăluĭ său, și numeroșilor studenți, carĭ îĭ satisfac poftele; în sfîrșit că se afirmă că s'a dus la autorul articolului întinzîndu-ĭ buzele și căzîndu-ĭ în brațe:

Dat fiind că Jean Lorrain susține că articolul, al căruĭ autor este, nu e un portret, ci o poveste, operă de imaginație, că e posibil să fie oare-care particularitățĭ fizice și relative la mediul ce-l locuește eroina sa, care-carĭ analogiĭ cu persoana care a făcut plîngerea, dar că nu s'a gîndit de loc să desemneze pe această persoană și că prin urmare, nu a avut intenția de a vătăma lucrurĭ indispensabile delictuluĭ de calomnie:

Dat fiind că tribunalul nu poate admite acest sistem: că a atribui uneĭ persoane atât de clar desemnate, cum e persoana care a făcut plângerea, moravurĭ depravate și aventurĭ rușinoase pe ca e le atribue femeiĭ, căreia îĭ povestește viața privată, constitue fără îndoială o defaimare.

Că această defăimare se adresează uneĭ femeĭ al căruĭ amic a fost, și a căreĭ onorabilitate a fost atestată înaintea tribunaluluĭ de numeroșĭ martoriĭ, este o defaimare fără scuză, și că a causat persoaneĭ care se plânge o pagubă considerabilă;

Că tribunalul are datoria de a arăta cea maĭ mare severitate în aplicarea pedepseĭ și de a alega persoaneĭ care se plânge despăgubirĭ importante:

Pentru toate aceste motive, tribunalul a condamnat pe girantul ziaruluĭ la 100 leĭ amendă, pe Jean Lorrain la 2 lunĭ închisoare și 2,000 leĭ amendă.

Tribunalul îĭ maĭ condamnă a plăti suma de 50.000, în mod solidar d-neĭ Jacquemin.

Telegrafia fără sîrmă.

Problema telegrafieĭ fără sîrmă nu este rezolvită definitiv decât numaĭ teoretic. Din punct de vedere al aplicațiuneĭ practice în serviciul omeniriĭ, celebra invențiune a luĭ Marconi lasă încă de dorit. Cu toate succesele obținute până în present, succese consacrate prin triumfala primire ce i-s'a făcut la Roma, nu o singură dată marele fisician a putut constata lipsurile invențiuneĭ sale.

Astfel o telegramă de felicitare trimeasă de ambasadorul italian din Anglia luĭ Marconi, care se află pe vasul Carlo-Alberto, nu a putut fi interpretată decât după cincĭzecĭ-și-cincĭ de ore dela transmiterea eĭ. In această vreme telegraful funcționa aproape în permanență.

Desvantagiul cel maĭ mare pe care îl oferă telegrafia marconiană, este faptul că așa cum e alcătuită astăzĭ, nu asigură secretul telegramelor transmise. Și toate încercările luĭ Marconi de a remedia acest neajuns nu au dat resultate satisfăcătoare. Așa nu odată posturile telegrafice de pe litoralul Franțeĭ au înregistrat semnele trimise de stațiunea Poldhu și destinate luĭ Marconi.

Și aceasta din causă că undele electrice produse de postul transmițător, propagându-se cu o iuțeală considerabilă, inundează atmosfera pe o suprafață foarte mare. Curentul electric din sistemul Morse curge, ca să zicem astfel, printr'un fir metalic, direcțiunea luĭ este una singură; unda electrică din sistemul Marconi utilisează atmosfera, direcțiunile eĭ de propagare sunt numĕroase.

Tot pentru aceleașĭ motive instalațiunea uneĭ noi stațiunĭ telegrafice în apropierea alteia devine imposibilă, așa încât atuncĭ când e vorba de transmiterea telegramelor la distanțe marĭ, această operațiune va constitui monopolul uneĭ singure companiĭ de exploatare.

Negreșit că aceste inconveniente, carĭ sunt inerente orĭ și căreĭ invențiunĭ la începutul eĭ, vor fi înlăturate într'un viitor apropiat, fie de către Marconi, fie de alțĭ cercetătorĭ. Până atuncĭ noul sistem de telegrafie rĕmâne să aducă reale serviciĭ comunicațiunilor dintre două bastimente, sau dintre un bastiment și țĕrm. Dacă toate vapoarele ar fi prevĕzute cu aparate Marconi, atuncĭ desastrele, așa de dese pe ocean, ar putea fi aproape în totdeauna evitate.

PARTEA ECONOMICĂ.

Stupăritul.

Prelegere poporală.

(Urmare.)

Prin aceasta procedură, afară că din roiul mic am făcut unul mare, am oprit și stupul bĕtrên dela roit, ba ce e maĭ mult, trecêndu-ĭ pofta de roit, 'l-am făcut să se apuce de lucru, adunênd miere, reparênd și zidind fagurii, cărora le-am fost retezat cam de o palmă partea de jos, în care sunt numaĭ căsuliĭ de matcă și de trântorĭ. Retezarea asta totdeauna trebue făcută cu ocasia strămutăreĭ coșnițeĭ cu stupul ce voim să-l oprim de a maĭ roi.

De cumva însă și roiul al doilea e mare și e de timpuriu încă, lăsăm să iasă și al treilea roiu, făcênd apoĭ cu acesta așa precum s'a spus.

In casul când voim a opri stupul să nu roiască de loc, ne apucăm și în timpul când are puĭ maĭ mulțĭ, retezăm binișor partea de jos a fagurilor (cu celule de trîntori și de matce) și după ce am făcut aceasta, punêndu-l la loc, îl așezăm cu partea dinapoĭ, înainte, făcêndu-ĭ aci urdinișul. Prin această procedură stricăm tot rostul albinelor, aducêndu-le în mare zăpăceală. Ele îșĭ scot puiĭ afară făcêndu-șĭ așezămênt pe partea cealaltă a fagurilor din spre urdiniș. Până dreg ele totul și maĭ repareazǎ și fagurii retezațĭ, le trece pofta de roit, maĭ ales că nu s'au putut nicĭ înmulți una, și alta, n'am dat loc de a se maĭ prăsi nicĭ altă matcă, prin stricarea căsuliilor de matcă. Această stricare a căsuliilor de matcă o vom urma și apoĭ cât ține timpul roireĭ.

Prin oprirea stupilor cu totul dela roit îĭ facem să ne aducă un mare folos, adunênd miere din greu în despărțĕmintele anume puse spre acest scop de cumva aĭ coșnițe de acest fel, ear de nu, în cutia pusă deasupra coșnițeĭ.

Cu roiul dintâĭ totdeauna iese matca cea bĕtrână. Trebue să-țĭ semnezĭ bine acest roiu, pentru ca la al treilea an, să prăpădeștĭ matca de vreĭ să-l maĭ aibĭ stupul în care e ea. Ne făcênd aceasta, stupul va peri de sine, din causă că matca depunênd tot ouĕ de trîntorĭ, carĭ consumă tot ce biet adună albinele, îl apucă iarna fără miere și piere, afară că dela el n'am primit nicĭ roĭ de loc în acel an.

Matca, în coșnițele mobile o căutăm, luând fagur de fagur, după ce domolim albinele cu fum și aflându-o o omorîm, ear în locu-ĭ punem alta tinĕră. Pentru de a avea totdeauna la îndemână matcă tineră, ținem anume roĭ de rezervă, dela carĭ luăm matce în cas de lipsă.

In coșnițele ordinare să caută matca bĕtrână, spre a o prăpădi, prin alungarea albinelor.

La aceste însă merge cam greu acest lucru, pentru aceea maĭ bine vom face recoltând stupul cu matca bĕtrână, de tot. Albinele nu le vom omorî cu pucioasă, ci punênd sub coșniță un blid uns cu miere, (când albinele nu sboară pe afară) pe dată ce e plin cu albine, îl luăm și-l punem sub alta în care e miere, dar e lipsă de albine.

Putem face acest lucru și prin alungarea albinelor. Anume luăm coșnița și o punem maĭ depărtișor de stupină, unde nefiind nimic să împărțesc pela celalalțĭ stupĭ.

De cumva ajungĕnd la numĕrul de stupĭ pentru câțĭ ți-aĭ fost făcut anume stupina și acum nu voeștĭ să-ĭ maĭ înmulțeștĭ, ci oprindu-ĭ în tot anul dela roit, recoltezĭ numaĭ miere și ceară dela eĭ, apoĭ pentru schimbarea matceĭ bĕtrâne, ca nicĭ să nu recoltezĭ cu totul și nicĭ să nu maĭ aĭ osteneală, cercând alte mijloace, veĭ lăsa respectiviĭ stupĭ a roi numaĭ câte un roiu în anul când matca le e de treĭ anĭ. Prin acest mijloc aĭ făcut totul atât de ușor, cum nicĭ nu poțĭ crede. Cu roiul a ieșit matca bĕtrână, ear în coșnița bĕtrână a rĕmas una tinĕră. Stupul bĕtrân îl grijeștĭ maĭ departe ca să nu maĭ roiască în felul precum s'a maĭ spus, ear pe roiul cu matca bĕtrână, toamna îl recoltezĭ cu totul, împărțindu-ĭ albinele pela celalalțĭ stupĭ... (Va urma).

Școala de pomĭ și învățătorul.

Suntem sĕracĭ, să folosim decĭ toată palma de pămênt.

Poporul nostru în mare parte trăește numaĭ din poame. Când pomiĭ nu rodesc, foamete domnește prin locul respectiv. In casurile acestea românul toate le atribue sorțiĭ divine; „așa a vrut Dumnezeu" îșĭ zice în sine și cu asta se mângăie. Puținĭ recunosc greșelile lor, cărora mare parte pot mulțumi uscarea, nerodirea și morburile pomilor. Poporul nostru rațional încă nicĭ azĭ nu cultivează pomiĭ și nu e greșeala luĭ, ci aceluia care e chemat să-ĭ dee instrucțiĭ în toate. Și cine este acela? Nu altul, de cât învățătorul, luminătorul poporuluĭ, care este chemat să-l lumineze de mic, până la vrîsta înaintată, atât în școală cât și în praxă. In praxă maĭ mult îl poate învĕța în ale pomărituluĭ. Fiecare școală îșĭ are grădina sa de pomĭ.

Datorința învĕțătoruluĭ este, că instruând și îmbărbătênd poporul a cuprinde pomăritul, să-ĭ creeze un isvor de venit cu mult maĭ bun de cum avea. Să vedem însă folosul pomilor, respective a școleĭ de pomĭ.

Pomăritul duplu folos ne aduce. Fructele pomilor le mâncă cu plăcere, le vindem chiar și uscate, trecute în fermentațiune încă le folosim. Lemnul pomilor îl folosim la diferite obiecte, ba chiar și de ars ș. a. Ăsta'r fi folosul material.

In privința sanitară folosul e și maĭ mare.

Știm că frunzele pomilor și a fiecăruĭ arbore au două fețe. Pe dosul frunzeĭ cu ajutorul microscopuluĭ găsim niște găurele micĭ (stomata) carĭ servesc respirațiunea. Prin respirațiune pomul atrage acidul carbonic din aer, îl descompune în carbon și oxigen. Carbonul îl folosește, ear oxigenul îl eliberează. Poftim decĭ, căpătăm dela pomĭ pe lângă folosul material și elementul principal pentru traĭ.

Ne scutesc de prav, de foc ș. a.

Poftim decĭ cât folos ne aduc pomiĭ și te mirĭ, că pomăritul la noĭ este totușĭ negligat și puținĭ să pricep. La alte popoare vedem în floare pomăritul dând cultivătoruluĭ maĭ atâta venit cât și cerealele. La noĭ dacă voim a ne procura un altoĭ, ne costă maĭ mult de 1 cor.

De scump e destul de scump. Dar totușĭ îl căpătăm! Acum maĭ urmează nepriceperea la sădirea lor, să uscă, îĭ merge rĕu și paguba e gata Pentru-că nu se ia în considerare clima, referințele situațiuneĭ și calitatea soluluĭ.

La toate acestea învĕțătorul este chemat a învĕța poporul.

Mulțĭ s'or plânge că au și așa destul lucru cu băiețiĭ, cu salarul, cu nĕcazul viețiĭ ș. a. Toate le cred, însă nimic nu aflu de scuzat.

Fiecare învĕțător a trebuit să-șĭ dea seamă înainte de a înbrățișa cariera învĕțătorească, cu câte greutățĭ este împreunată și ce datorință are față de cariera sa și față de popor.

Pentru acea mĕ rog de învĕțătorĭ, lumineze poporul în ale pomărituluĭ, sădească cât maĭ mulțĭ pomĭ în școala lor, nobiliteze-ĭ, respândească pomiĭ aceștia și vor vedea rodul munceĭ lor atât în privința materială, sanitară, cât și spirituală. Împlinească-șĭ fiecare datorința conscienților căcĭ sporul nu va rĕmânea.

Prof. *Nicolae Mihulin.*

Felurimĭ.

Colierul d-nei Liane de Pougy.

Artista franceză Lian de Pougy, poseda un magnific colier compus de perle.

In fie-care sear, ea depunea acest colier cu celel'alte bijueriĭ într'o cutie din cabinetul său de toaletă.

Acum câte-va zile, observă dispariția prețiosuluĭ colier. Cameista, și toțĭ servitoriĭ întrebațĭ n'au putut da nicĭ o explicație.

D-na Liane de Pougy nu primise la dînsa de cât pe niște prietenĭ foarte siguri și de alt-fel nimenĭ nu pătrunsese în cabinetul său de toaletă. Ea valora prețul bijuterieĭ dispărute la aproape 500 de miĭ de leĭ.

Depuse o plângere comisaruluĭ de poliție care a deschis o anchetă.

E probabil că hoțul cunoștea perfect bijuteriile d-neĭ Liane de Pougy, căcĭ pe lângă acest colier de perle adevărate se găsea și unul la fel, însă de perle false, pe care nu'l atinse de loc.

•

Exposiția din Liege. — Belgia va celebra în 1905 a 75-a aniversare a independențeĭ sale naționale. Este natural că între numeroasele festivitățĭ organisate pentru această dată să figureze o exposiție universală.

Pe de altă parte era drept că această exposițiune destinată uneĭ consacrărĭ a putereĭ industriale a țĕreĭ să aibă loc la Liège, centrul uneĭ activitățĭ extraordinare, prin minele sale de cărbunĭ, usinele, manufacturele, fabricele sale de arme, pe scurt prin stabilimentele sale de orĭ-ce fel.

Capitală industrială a Belgieĭ, piață comercială de primul rang, Liège este în acelașĭ timp situată într'o regiune extrem de pitorească și străbătută de toate marile trenurĭ internaționale.

Exposițiunea sa universală și internațională din 1905 este prin urmare asigurată de o reușită completă, tât din punctul de vedere al participațiunilor străine ca și al afluențeĭ visitatorilor.

Intreprinderea, chiar dela început, a primit încurajările cele maĭ bune. M. S. Regele Belgilor i-a acordat înaltul sĕu patronaj, pe când Contele de Flandra a primit președinția de onoare a Comisiuneĭ Belgiane. Apoĭ A. S. R. Prințul Albert de Belgia a vrut să asigure toată protecțiunea sa Exposițiuneĭ, reclamând titlul de președinte efectiv al aceșteĭ comisiunĭ, a căreĭ instalație o va presida în persoană.

Exposițiunea, care, se știe, este organisată independent de orĭ-ce idee de beneficiu, a primit dela început adesiunĭ prețioase și importante, atât din punct de vedere artistic, cât și științific, industrial și comercial.

Cronică tristă...

Apele Dunării au înghițit eri în 27 Maiu în Budapesta p'un tinér mehanic, *Nicolae Horváth*. Numai azi i-au dat de trup.

In buzunar au dat de o scrisoare, din care se vede, că *Horvath* e jertfa unui duel american, ce l'a avut cu un cunoscut, *Iuliu Soltész*. Erau într'o vreme prietini buni, dar apoi deveniră în curînd dușmanii cei mai mari, din causa unei fete. Ambii erau îndrăgostiți de ea, și ea le zimbia la amândoi

Prea mică le a fost lumea pentru amândoi. Unul trebuia să moară. Traseră sorți cine să facă loc celuialalt. Soartea a fost pe partea lui *Sołtész*. *Horvath* trasă bila neagră... Trebuia să se sinucidă...

Soartea îl favorisașe pe *Soltész* în duel, în dragoste însă nu. *Fata se mărită după un al treilea*, care ce-i drept nu era nici îndrăgostit de moarte, nici nu avuașe duel american, dar avuașe un gând bun: să ceară mâna fetei.

Asta-i istoria lui *Horvath*, care a murit de dragul unei fete, ce după altul s'a măritat.

NOUTĂȚI.

ARAD, 29 Maiu n. 1903.

Instalarea noului protopop al Radnei. *Duminecă, la 17/30 Maiu va fi instalat prin P. C. Sa dl Roman Ciorogariu, director seminarial, noul protopop al Radnei, harnicul preot și vrednicul român, dl Procopiu Givulescu. — Să trăiască la mulți ani!*

*

Coadă de topor. Istoria coadei de topor e veche, d'odată cu păcatul omenesc.

S'a ivit o asemenea coadă și la Dobra: Advocatul Muntyán Aurel din Orăștie, ca să strice Românilor, și-a pus și el candidatura. Nici în foaia sa însă n'are curagiul să pomenească numele de Român ori partid *național*, ear foile ungurești îl recunosc toate că e *omul stăpânirii*.

Alegătorii, suntem siguri, îi vor resplăti fapta, *nedându-i nici un vot!*

*

Din Șepreuș ni-se scrie, că la 6 Iunie va părăsi Șepreușul compania regimentului 33 trimisă acolo — după tulburările din urmă — ca să restabilească și susțină ordinea.

*

Examenele la institutul nostru pedagogic. *Eri s'au sfîrșit examenele cursului IV al institutului nostru pedagogic, (atât ale elevilor cât și ale elevelor). Rezultatul acestor examene e pe deplin mulțumitor. Azi încep examenele elevilor privatiști.*

*

Ex-lex ul și armata. Una dintre urmările stării de *ex-lex* în care trăim de-o vreme încoace e, că la *1 Octomvrie,, recruții de nou asentați nici la un cas nu vor puté fi chiemați la serviciul militar*. Chiar de s'ar pune luna asta capăt stării de ex lex, asentările ar ține până către sfîrșitul lui August, ear lucrările de biron și organisare nu s'ar putea termina până la 1 Octomvrie. E dară firesc că vor fi chemați la serviciu militar cei din *reserva specială* (póttartalék) căci cei cari și-au împlinit anii de serviciu, nu pot fi reținuți. Circulă svonul, că între astfel de împrejurări cei noi asentați numai la primăvară vor fi chemați la arme.

*

Dl Dr August Leményi, medic în Brașov, a fost ales cu aclamațiune medic cercual la Ó Bessenyő în comitatul Torontal. Sincere felicitări!

*

Crisa dela Casina română din Brașov s'a aplanat. Cetim în „Gaz. Trans." că în adunarea generală continuativă din 24 Maiu n. (începută la 15 Martie n.!) s'a constituit noul comitet, alegând president pe dl G. B. Pop, vice-president pe dl Simeon Damian, secretar: Pavel Percea, cassar: Nicolae Dima, econom: L. Nastasi; membri în comitet: Dr. I. Hosanu, Petru Pop, Andreiu Bărsan, Iosif Pușcariu, Ioan Lengher, I. C. Pantu, Ioan Dușoiu, Ioan Săbădeanu, Dr. I. Bunea, George Dima, Nicolae Bogdan și Dr. I. Moșoiu. Sperăm că noul comitet, care se compune din cei mai diștinși frunași ai Brașovului, va introduce un spirit sănătos în viața socială a acestui oraș de frunte.

*

Elevi ai gimnasiului de Beiuș premiați la Dobrițin. La serbările de *emulațiune gimnastică* aranjate în zilele de 21 și 22 Maiu c. în Dobrițin între cele peste 30 școale medii din țară a luat parte și gimnasiul românesc din Beiuș: 24 de școlari sub conducerea profesorilor de specialitate Vasilie *Dumbravă* și Coriolan *Ardelean*. Precum suntem informați, studenții beiușeni s'au purtat brav la aceste serbări, și pentru escelentele lor prestațiuni, *doi* dintre ei au dobândit *premiile prime*, anume Sever *Miclea*, abiturient, *medalie de argint I.* pentru record. în salt în lungime 5 m. 50 cm., și Nicolau *Codrean*, cl. VI g., *medalie de argint cu bronz I.*, gimnast. la paralele. Pentru purtarea exemplară, disciplină etc. s'au dat pe seama gimnaziului trei diplome de recunoștință.

*

Parastas pentru Dr. Ioan Rațiu. La 7 Iunie n., ziua de Rusalii, se va sérba în Sibiiu un parastas, ear în Cluj și Turda o liturghie întru odihna sufletului fericitului Dr. Ioan Rațiu.

*

Protestul scriitorilor ruși în causa măcelurilor dela Chișinev. *In unul dintre numerii din urmă am reprodus scrisorile marilor scriitori ruși* Tolstoi *și* Gorkij *despre măcelurile dela* Chișinev. *Zilele trecute acum, scriitorii din Moscva și Petersburg au lansat un protest.*

Cel din Moscva sună: „Adânc sguduiți de crima comisă în Chișinev ne esprimăm compătimirea cea mai dureroasă față de jertfele nevinovate ale masseï brutale, ne esprimăm îngrozirea noastră în fața acesteï bestialității a poporului rusesc; disprețul și greața noastră față de urzitorii și auctorii, și indignarea noastră adâncă față de promovătorii acesteï crime".

Protestul e subscris de 14 dintre cei mai de frunte scriitori din Moscva, între ei Tolstoj, *principele* Trubetzkoj, N. W. Davidoff, *principele* A. Sumbatoff. *Protestul scriitorilor din Petersburg e ținut cam în același ton.*

*

Petreceri. *Producțiune Teatrală* și Petrecere de dans, se va aranja în favorul D-lui măestru dirigent Anton Sochor, în Caransebeș, Luni, în 1 Iunie n. 1903, în sala otelului „La pomul verde". Inceputul precis la 8 ore seara.

— Producțiune corală-declamatorică teatrală împreunată cu joc se va arangia Luni, în 8 Iunie st. n. (a doua zi de Rusalii) 1903, în pavilonul dela otelul „Schützen" din Mediaș. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Invitare. Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain" a teologilor din Blaj invită cu toată onoarea la *Serata literară musicală* ce-o va ținea în memoria fericitului ei patron Ioan Inocențiu Micu Clain Duminica la 31 Maiu n. 1903, în sala de gimnastică. Inceputul la 5 ore seara. Prețul de intrare: de persoană 60 bani.

*

„Progresul", sociatatea teatrală din Făgăraș, și-a ținut adunarea generală de primăvară la 23 Maiu, — în Duminica orbului — în presența unui număr frumos de membri, conștii de scopul ce l urmărește societatea; au fost pertractate obiectele dela ordinea zilei în cea mai perfectă liniște.

Din raportul comitetului și al cassarului s'a văzut activitatea continuă a societății și starea fondului în bani, mobiliar și recvisite, în sumă de 2000 coroane.

In adunarea aceasta societatea „Progresul" s'a reconstituit, alegându-și birou și comitet pentru un period nou de 3 ani. Au fost aleși următorii: Dr. Octavian Vas, president, Andreiu Ludu, vice-president, Costi Toma, secretar, Ioan Dejenariu, cassar, Traian Păcală, controlor; în comitet: Elisabeta Pap, Maria Dan, Ecaterina Coșgarea, Ana Poparad, Maria Cernea, Victoria Surtu, Dr. Ioan Turcu, Dr. Andreiu Micu, Alexandru Belle, Nicolau Aron, Ioan Berescu și Adrian Furcă. — Membri fundatori noi în aceasta adunare cu câte 20 coroane s'au făcut: Dr. Octavian Vas și soția Octavia Vas născută Damian.

Societatea „Progresul" își are „statutele" aprobate și un regulament intern foarte bun, după care își desvoaltă activitatea.

*

Necrolog. Subscrișii cu inima frântă de durere anunță tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților că preaiubitul și în veci neuitatul lor fiu, frate, nepot, vĕr, cumnat și unchiu *Iuliu Vețianu*, inginer mechanic, sublocotenent ces. reg. în reservă a trecut la cele eterne astăzi în 25 Maiu la 10 oare seara după un morb greu și îndelungat și după primirea cu pietate a sf. sacramente a muribunzilor, în anul 28 al etății. Rămășițele pământești ale scumpului defunct să vor străpune spre repaus etern în cimitirul bisericei gr.-cat. din Hodac în 28 Maiu la 2 oare p. m. Fie-i țărîna ușoară și memoria neuitată! *Hodac*, la 25 Maiu 1903. Demetriu Vețianu și soția Rofila ca părinți, Anastasia, Maria, Octavian, Traian și Demetriu ca frați. Floare Lupu măr. Fărcașiu, Demetriu Lupu, preot gr.-ort. și Octavian Lupu ca unchi și mătușă. Florea, Maria. Anastasia, Marișca și Ioan ca veri. Ioan Popu, Iuliu Harșianu ca cumnați. Vasiliu și Traian ca nepoți.

— Subscrișii cu inima frântă de durere anunță tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, că preaiubitul și în veci neuitatul lor soț, frate, cumnat și unchiu *Moise Morariu*, negețător a trecut la cele eterne astăzi la 15/28 Maiu n., la 3 ore dimineața subit, după un morb scurt și repede tin, în anul 49 al etății. Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre odihna de veci în cimitirul bisericii gr.-or. din Măderat, Vineri în 16/29 Maiu la 2 ore d. m.

Fie-'i țărîna ușoară și memoria binecuvântată!

Măderat, la 15/28 Maiu 1903.

Văd. Moise Morariu născ. Ana Mihailovici, ca soție. Maria Morariu, Ioan Morariu, ca soră și frate. Cristina Morariu născ. Știr, ca cumnată. Dr. Ioan Nemet, și soția n. Jovanca Pavloviciu, Petru Nemet, și soția n. Florica Mesaroș, Iustin Nemet, Aurel Morariu, Florica Morariu, Ghiță Morariu, ca nepoți și nepoate.

*

D. Ernest Dubois, eminentul sculptor frances, autorul monumentului lui Ioan C. Brătianu, a avut onoarea a fi primit în audiență de M. S. Regele României.

Maiestatea Sa a bine-voit a conferi d-lui Ernest Dubois ordinul Steaua României, în gradul de cavaler.

*

Un ciclon groasnic. In statele Nebraska Jowa și Illinois a bântuit un ciclon teribil. Orașe întregi au fost distruse. Sunt mai multe sute de morți, ear numărul răniților este incalculabil. Telegraful și căile ferate au fost de-asemenea distruse.

*

Toți știu, că sămințele de napi de nutreț, ale lui Mauthner, sămințe impreunate dau roadele mai bogate, că sămințele de verdețuri ale lui Mauthner produc zarzavaturile mai bune și că din sămințele de flori ale lui Mauthner cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvînt: Sămințele lui Mauthner sunt cele mai bune, depositul cel mai mare și prețurile uimitor de ieftine.

*

Un cadavru conservat 500 de ani. La Geneva s'a descoperit un fapt extra-ordinar și care a provocat o profundă emoție în populațiune, mai ales în clasele de jos. In biserica sf. Petre din acel oraș a fost găsit corpul intact al marchizei Centurioni, moartă acum 500 de ani. Lumea din popor grămădită în mase în jurul bisericei spune că s'a petrecut o minune și că marchiza e o sfântă.

*

Nevasta doi ani mi-a fost bolnavă și după-ce a purtat 6 săptămâni de zile crucea duplă magneto-electrică R. B. nr. 86967 s'a însănătoșat pe deplin; reuma și asthma de cari suferia au dispărut. Nu-'ți pot prin urmare îndeajuns exprima recunoștința mea pentru această invențiune frumoasă. Mii de mulțumite. Cu deosebită stimă: *Ioan Klinka* (Algern). Scrisoarea asta a primit-o dl *Albert Müller* (Budapesta, V. Vadász u. 42/K.), inventatorul cruciĭ duple magneto-electrice.

AVIS.

Aducem la cunoștința st. nostri abonenți că am trimis la adresa tuturor acelora cari sunt în restanță cu abonamentul foii, chitanță despre această restanță. Rugăm dară pe toți cei-ce au inimă pentru foi românești să binevoiască a rescumpĕra aceste chitanțe, cari li-se vor presenta prin oficiul poștal competent. *Adm. Trib. Pop.*

PARTEA ECONOMICĂ.

Prețul spirtului din Arad, 28 Maiu.

Spirt rafinat, vênzare mare	118.—
„ „ „ mică	120.—
„ brut vênzare mare	116.—
„ „ „ mică	119.—
100 chilograme borhot uscat	12.80.—13.—

Bursa de grâne din Budapesta

50 chlgr. grâu pe Maiu	c.	———
„ „ sécară pe Oct.	„	6.61—6.62
„ „ porumb pe Maiu	„	———
„ „ ovĕs pe Oct.	„	5.51—5 52

Bursa comerciului cu porci din Köbánya:

Raport dela 27 Maiu.

Porci grași (ungari), per. peste 400 Kgr.	112—114	fl
„ „ „ „ până la 300 „	———	„
„ „ „ tineri până la 320 „	120—121	„
„ „ „ tineri „ „ 250 „	———	„
„ „ (sérbi) per. peste 260 „	118—120	„
„ „ „ „ până la „240	112—114	„

Bibliografie.

Au apărut și se găsesc la administrația acestui ziar:

„Sybaris", roman de *Ioan Adam*. Lectură interesantă. (Vezi recensiunea în nrul 7 a. c.) Prețul *2 cor. 50 bani*.

„Eminescu și Coșbuc", studiu literar de *Alexandru Ciura*, profesor, Blaj. Prețul 1 coroană. (Vom reveni).

„Preludii", articole și cercetări literare, de *Ilarie Chendi*. De deosebit interes pentru noi Românii din Ungaria. Prețul 2 cor. 50 bani. (Vom reveni).

Tot aici se află „Casa Națională" ilustrate românești frumos executate, apărute în editura institutului litografic *Petre Simtion*. Prețul 10 bani o bucată.

*

A apărut Nr. 3 din „Revista idealistă", dela 1 Maiu 1903, cu următorul sumar: A. D. Xenopol: „Starea economică a țĕranului român"; Riria: „Congresul latin" (poesie); Prințul Grigorie Callimachi: „Memorii"; Em. Grigorovița: „Suferințele tinĕrului Werther"; Tr. G. Djuvara: „Edgar Quinet, filoromân"; Eugenia Ianculescu de Reus: „Spre desrobire" (roman); D. Drăghicescu: „Conștiința socială la noi", G. I. Ionescu-Gion: „Domnia lui Cuza Vodă", de A. Xenopol; Dr. A. Tălășescu: „Idealuri și realități"; Poesii: „Speranței" de Ana Mano, „In Album", de D. Nanu, „Flori" de Lud. Daus. „Lup'ă" de G. Tutoveanu; „Versuri" de Florian G. Becescu; Maxim Gorki: „Celcaș" (novelă) trad. de Lia Măgură; M. G. Holban: „O nouă îndrumare a criticei francese; N. Vaschide: „Scrisoare din Paris"; Benedetto de Luca: „Congresele internaționale dela Roma"; Ion C. Bacalbașa: „Actorii" (Cronică teatrală); M. G. H.: „Vieața în țeară"; M. G. H: „Ce se petrece în strĕinătate"; Buletin bibliografic. — Redacția și administrația Bulevardul Elisabeta 6. București. Abonamentul pentru Transilvania, un an 40 cor. Revista apare la 1 a fiecărei luni.

Red. respons. **Ioan Russu Șirianu.**
Editor **Aurel Popovici-Barcianu.**

Inserțiuni și reclame.

Un învĕțăcel

care să fie din o familie bună și posede 1—2 clase reale sau gimnasiale, pe lângă întreaga întreținere, se primește momentan în prăvălia de modă și manufactură a subsemnatului.

987 1—3 **Iulius Popovici,**
în Hațeg.

De vênzare

10.000 litri vinars de prune, 2000 litri Șligoviță și 15 mâți metrice ovĕs.

Prețuri foarte moderate.

A se adresa la

Iosif Indrieș,
proprietar în Bokai
u. p. Alkenyér.

Concurs.

„ORAVICIANA", institut de credit și economii în Oravița publică concurs la postul de

CASSAR

care e a se ocupa la *1 Iulie 1903*.

Concurenții pe lângă documentarea cvalificațiunii, au să-'și formeze înșiși condițiile de retribuțiune și să preciseze suma cauțiunii ce o pot da.

Ofertele sunt a se subșterne până la *15 Iunie a. c.* 981 3—3

KALMÁR JÓZSEF

mechanic.

Recomandă

Bicicletele

sale de cea mai bună calitate.

Are în deposit *gumă interioară şi esterioară* de prima calitate, şi tot felul de părţi constitutive d'ale bicicletelor.

Eftine şi pe lângă garanţie

efectuieşte 975 5—

Reparaturi de biciclete,

instalări de

sonării electrice şi telefonuri.

Toate pe lângă garanţie.

Strada Salacz nr. 2. Telefon nr. 242.

SONNENVIRTH JÓZSEF

pictor de artă şi firmă.

ARAD, strada Deák Ferencz 39.

Am fost aplicat 8 ani la domnul Ioan Czeiler, ca conducător artistic; esecut:

Inscripţii şi decoraţii

pe sticlă, lemn şi fier

frumos şi durabil.

Esecut d'asemenea pictarea de *icoane sfinte* pe lângă preţuri moderate. 985 1—10

Pentru biserici favoruri deosebite.

In atenţia publicului ziditor!

Am onoare a aduce la cunoştinţa m on. public, că în strada *Kapa, n-rul 12* (casa proprie) am des his

O cancelarie de zidire.

Intreprind ziditi de case nouă, restaurarea şi schimbarea de case vechi, cu un cuvânt orice soiu de lucrare ce se ţine de ramul ăsta, pe lângă preţuri eftine şi garanţie absolută. 954 7—30

Cu stimă:

Tenczlinger Károly,

măiestru de zidar diplomat.

Kiss Albert,

tapiţer şi decorator.

Arad, strada Varjassy József 13

Primeşte tot felul de *lucrări de tapiţerie şi decoraţiuni*, confecţionare de madraţe şi orice reparări cu cele mai modeste preţuri.

Canapele şi madraţuri se găsesc în permanenţă în depositul meu. 961 8—50

Fondat 1893.

VÖRÖS JÓZSEF,

PLAPOMAR şi MĂTRĂŢER.

Arad, Deák Ferencz-utcza N-rul 4—5.

Am onoare a instiinţa P. T. public din loc şi provinţă, că mi-am strămutat atelierul de plapome şi mătraţe de pe piaţa libertăţii unde a stat mai mulţi ani, pe strada Deák Ferencz 4—5 (în curte vis à vis de poartă.

Pregătesc tot felul de

Plapoame şi mătraţe

în forma cea mai frumoasă şi cu preţurile cele mai moderate.

Comandele din provinţă se efectuesc prompt şi precis.

Recomandându mă pentru sprijinul O. public, sunt

Cu deosebită stimă:

966 6—10 **Vörös József.**

955 8—10

Zideşte fântâni,

le *curăţeşte, găureşte sau le face mai adânci:* **Liesmann József**, *Arad, strada Weselényi 36.*

965 3—50

ULMAN JÓZSEF,

măsar de edificii şi mobile.

Arad, strada Szt-Pál 1.

Se recomandă în atenţiunea binevoitoare a onoratului public, se angajează la tot felul de lucrări noue şi reparaturi ce cad în *branşa* de *măsar*, pe lângă preţuri moderate şi esecutare promptă şi punctuală.

La dorinţă merge şi în provinţă.

Asiguraţi: viaţă, zestre, capital de intreprindere, rente, cazul morţii, spese de inmormântare!

Asiguraţi contra grindinei: grâul, cucurузul, secara, ovăsul şi toate plantele economice!

Asiguraţi contra focului: case, bucate, mobile, veminte, mărfuri!

Agentura principală în Arad

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primesce oferte pentru asigurări din comitatele: *Arad, Bichiş, Bihor, Cenad, Caraş-Severin, Timiş* şi *Torontal* şi le efectuesce pe lângă cele mai favorabile condiţiuni:

1. In ramul vieţii: capitale cu termin fics, rente, zestre pentru fetiţe, capital de intreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de inmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morţii intêmplate;
2. In ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, productele de câmp ş. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ş. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himei, nutreţuri, tabac ş. a.

Deslusiri se dau şi prospecte se pot primi la agenturele noastre locale şi cercuale mai în fiesce care comună şi direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 —122

Asiguraţi contra furăturilor prin spargere: bani şi tot ce aveţi de preţ!

Prăvălie nouă!!! Prăvălie nouă!!!

HEGEDÜS GYULA

mare prăvălie de perii, pămătufuri şi specialităţi de tualetă

— ARAD, Andrássy-tér 15. (Palatul Hermann). —

Am onoare a aduce la cunoştiinţa M. on. public că aici în Arad, piaţa Andrássy n-rul 15, în palatul Hermann, am deschis o prăvălie de

Perii, pămătufuri şi specialităţi de tualetă.

Am în deposit tot felul de *perii de haine, păr şi dinţi, perii pentru economia de casă, industrie şi lux; văruitoare* şi alte obiecte în legătură cu aceste, precum şi articli de curăţit: *piele de cerb, bureţi, obiecte de tualetă* indigene şi străine, *parfumuri, săpunuri, pravuri, paste, ape de dinţi, pudre, pieptene* etc.

Esperienţele mele bogate câştigate pe acest teren îmi fac cu putinţă să pot în destuli chiar şi cele mai pretenţioase dorinţe ale cumpărătorilor mei, căci rîvna mea este: Increderea muşteriilor mei.

Cu deosebită stimă:

980 2—25 **HEGEDÜS GYULA.**

Eftinătate ne maĭ pomenită!!!

Din cauza apropierii sezonului de toamnă în

Bazarul dela teatru

toate obiectele se capătă cu preţuri foarte reduse. Din catalog estragem numai următoarele:

Pentru bărbaţi.

Cămasă albă	dela	—·73 cr.
Cămaşă cu indoituri	„	—97 „
Cămeşi de mătasă	„	1 20 „
Ismene	„	—·43 „
Ismene cu nasturi	„	—55 „
Gulere	„	—.10 „
Manşete	„	—·17 „
Cravate de mătasă	„	—·12 „
Cămeşi de saten	„	—·60 „
Cămeşi de exfort	„	—·40 „
Cămeşi de culcat	„	—·57 „
Ciorapi	„	—·05 „
Ciorapi brodaţi	„	—·15 „

Pentru dame.

Cămeşi	dela	—·45 cr.
Cămeşi colorate	„	—·53 „
Şurţ	„	—·18 „
Corseturi	„	1·— „
Mănuşi	„	—70 „
Mănuşi de aţă	„	—14 „
Brâuri	„	—·25 „
Ghete de pânză	„	—·69 „

Pentru copii.

Ciorapi	dela	—04 cr.
Ciorapi brodaţi	„	—·13 „
Haine intregi	„	—80 „
Cămeşi intărite	„	—75 „
Gulere	„	—·10 „
Manşete	„	—·13 „
Cravate	„	—·10 „
Batiste	„	—04 „
Bretele	„	—·15 „
Corturi	„	—50 „
Ghete de pânză cu talpă de piele	„	—·50 „

Ciorapi americani pentru dame cu 25 cr.

Tocmai acum au sosit 300 duzine de batiste fine (batist) duzina 1·70 cr.

Despărţământ special pentru obiecte de lucs şi joc în porţelană cu 7 şi 15 cr. Jucării pentru copii foarte eftine. Geante 80 cr.; geante cu armonică 2·50 cr.; albumuri pentru 100 de ilustrate 40 cr.; tăşcuţe de piaţ 25 cr.; bastoane, tabachiere şi portofoliuri, perii de păr, haine şi dinţi, cuţite şi furchiţe de oţel 15 cr.; săpunuri, parfumuri, bretele pentru bărbaţi, cadre de tablouri, tavane de lemn, monograme de mătasă $1^1/_2$ cr. şi altele multe. Pânză de ciară 60 cr. metrul. Mingea de gumă 7 cr. etc., etc. 986 1—10

REICH EL. Bazar de **concurenţă** dela teatru vis-à-vis cu monumentul din piaţa Libertăţii.

TERÉNYI JENŐ,

Prăvălie cu diferite mărfuri la „Steaua albă“

Arad, Piaţa Boros Béni Nr. 22. (în colţ.)

Recomandă magazinul seu de coloniale, tot felul de făini, precum şi alte lucruri.

Deosebit recomandă **semințele** a tot felul de **legume.**

Preţuri moderate. **Serviciu prompt.**

La comande din provinţă impachetarea nu se socoteşte. Cumpărarea cu bani gata 2% scăzământ. 945 7—25

Vênzare cu orĭ-ce preţ!

din causa desfacerii prăvălii.

Tot felul de obiecte optice se pot căpăta cu preţuri foarte moderate.

Ochelari şi ţvicheri începând dela 1 fl.

GAÁL LIPÓT fiu,

optician.

977 3—5

ARAD, Andrássy-tér 17.

Tipografia „Tribuna Poporului“, Aurel Popovicin-Barcianu.